

شور

ایکنچی ییل

اورنبورغده اون بیس کونده بر حقیقان اربی
فنی و سیاسی مجموعه در

№ 12

عدد ۱۲

۱۹۰۹

۱۹۵۹

مندرجه سی:

قاسم خان.

قاسم شهرینک اسکی ویگی
وقتلی. قاسم مسلمانلی
و خانلی.

اخلاق.

م. هادی بن عینان.

حفظ صحت قاعده لری.

باطقاقلقر. آچق هوا.

نور احمد الاحمدی.

تنقید.

ع. بطل.

باشقردلر. م. هادی.

بای بولونک چاره سی.

ن. آغهی.

چواشلر. ظریف البشیری.

ترویسکی ده اصلاح

مدارس.

احمد تاج الدین.

مکه مکرمه ده حیات

اثری.

مکه مکرمه ده تأسیس

ایدلمش جبعیتنک خطاب

نامه سی.

یاپونیا ده آثار قدیمه

و تاریخی واقعه لری.

تربیه و تعلیم:

عائله تربیه سی.

مراسله و مخابره:

اؤفا، ابدوکی، کوکچه

تاو، ایساک، ماسقوالردن.

تقریض:

«بیگ بر حدیث»، «معلم

و مریبلره رهنما».

متنوعه.

اجمال سیاسی.

حکایه: اویانو.

شریف کمال اوغلی.

اثر رضا الدين بن فخرالدين

دين مبین اسلامنڭ ظهورندن، رسول اکرم افندمز
حضرتلرینڭ نسب شریفلرندن، وفات اولدیغی کونینه
قدر اولان بیوک حادثه و ماجرالردن باحث اولان بو
رساله، «وقت» مطبعه سنده باصلوب تمام اولدی. اڭ
معتبر اصللردن آلنوب ترتیب ایدلدیکی جهنله مکتب
شاگردلری ایچون استفاده ایدرگه لایق بر اثردر.
(بهاسی ۲۰ تین. پوچته ایله ۲۴ تین.)

مجلد
۱
۲

یگی آچلمش «وقت» مطبعه سنده

هر تورلی مطبعه اشلری قبول قیلنه در.
روسجه و تاتارچه حرفلر، ماشینالر و غیره مطبعه اسبابلری کلیاً یئکدر.
مطبعه نڭ مجلد خانه سنده دخی هر تورلی کتاب و دفترلرنی توبلرگه
قبول ایتله. اشلر نفیس و کورکام. بهالر ارزان. چیتدن بیاریله چک
زا کازلر تیز وقتده اشله نوب نالورث ایله کوندریلور.

г. Оренбургъ, типографія газеты „ВАКТЪ“

«شورا» اداره سندن اعلان

«شورا» مجموعه سینڭ اوتکان ۱۹۰۸ نجی سنه ده چققان عددلری
تمامی ایله اداره واردر. اداره دن کیلوب آلوچیلر ایچون ۳ سوم
۵۰ تین، پوچته ایله آلدر وچیلر ایچون ۴ سوم.
۱۹۰۸ سنه ده چققان عددلرنڭ جیولوب گوزل روشده
طشانلغانلری ده واردر. اداره دن کیلوب آلوچیلر ایچون ۴ سوم،
پوچته ایله آلدر وچیلر ایچون ۴ سوم ۵۰ تین.
آیروم بعض بر عددلرنی صور اوچیلر ایچون هر بر عددی
۲۰ تین، پوچته ایله آلدر وچیلر ایچون ۲۴ تین. هر سومغه قدر پوچته
مارقه سی ده مقبولدر.

حاضرگی ۱۹۰۹ نجی ییل ایچون آبونه دفترى آچیقدر. ایسته گان
کیمسه لرگه سنه باشندن حساب ایدلوب ده بیارلور. سنه لگی ۴، آلتی
آیلغی ۲ سوم ۲۰ تین. «وقت» ایله برلکده آلوچیلر ایچون سنه لگی
۷، آلتی آیلغی ۳ سوم ۸۰ تین.

شهر آدر والوغ حادى لر

قاسم خان

قاسم شھرىنىڭ ايسكى و يىڭى وقتلىرى. قاسم مسلمانلىرى.
قاسم خانلىرى و سلطانلىرى.

شھرنىڭ اطرافىدە اون ايكى عدد اسلام قريهسى اولوب بتون اھالىسى يدى بىڭ مقدارىدە تخمىن اولنور، بونلر ايسه نسل جھنچە «ميشچار» قوملىرىنە منسوبدرلر.

سراى، قزان حكومىتلىرى مسقوا دولتى ادارهسىنە كوردىكى ايله تاتار (مغول) لرنىڭ بر قسى «اوزباك» اسمى ايله شرق طرفىنە كندىكلرى و بر قسى چوقونقلرى حالده بر قسىدە قريم ايله خان كرمان طرفىدە قالدىغى مرويدر. ايشته ميشچارلر تاتار مهاجرلىرى ايله تاتار متنصرلردن قالمش خلقلردر. ايكىنچى بر روايتە كورە ميشچارلر ۋىنگرىيەدن هجرت ايدوب كلمش و فى الاصل باشقرد قومىنە منسوب اولمش «ماچار» لردر. «ميشچار» سوزى ايله «ماچار» سوزى آراسىدە اولان مناسبت بو سوزنى بر قدر بىادرر.

هر حالده قاسم (خان كرمان) شھرىدە بوندىن ايكىوز اوتوز يىللر مقدم بر وقتغە قدر تاتار و اسلام خانلىرى، سلطانلىرى طوررلر ايدى. قاسم خانلىرى و سلطانلىرى، قزان و قريم

اىلك زمانلردە «ميشچار»، «ناوى نيزاواى» و «غرادىس» (Городец) ديه، صوگرەدن روسلر طرفىندىن «قاسم اسكى» و مسلمانلر طرفىندىن «خان كرمان» ديه مشهور اولان شھەر، ايكىوز يىل قدر بر وقت تاتار خانلىرى و سلاطانلرىنىڭ اورنلىرى اولوب كلمشدر.

اوشبو شھەر، «اوقا» يىلغەسىنىڭ صول طرفىدە بىوك تاغ باشىدە بنا اولنوب بو كوندە «رەزن» غوبىرناسىنە تابع و «رەزن» شھرىدىن ۱۰۳، مسقوادن ۳۶۵ چاقروم مسافەدە اوياز مركزىدر.

بو كونلردە بتون اھالىسى ۱۶ بىڭ مقدارىدە اولوب، بوندىن يوز خانە و ۱۲۰۰ جان مقدارى اهل اسلامدر. مسلمانلرنىڭ ايكى عدد جامع شريفلىرى، بر مەدسەر، اير و قزلر اىچون ايكيشار عدد مکتب ابتدائى اولنور.

هر وقت كنديلرى آلدانورلر . اوشبو جهتن مسقوا اعانتى ايله سلطنت تشكيل ايتمك فكرنده حرکت ايدن تاتارلر، دگل سلطنت حتى كه كنديلرينك دين و ملتارندن ده جدا اولمشلردر . مع ما فيه قاسم خانلرى و سلطانلرينك خانلقلىرى و سلطانلقلىرى معناسز بر اسمدن عبارت اولوب، مستقل حكمدارلرگه خاص اولغان آقچه صوقدرمق، علم (طوغ) طومتق كې شيلرگه مالك اولمامشلىرى، بلكه مسقوا كنانلرلى امرلرى بويچه مسقوا علمى آستونده اوزلرينك دين و قان قانداشلىرى ايله صوغشوب يورمشلردر . اگرده قاسم خانلرى اولميه ايدى، احتمال كه قزان دولتى زمان آخرينه قدر مسقوا قولينه كرماش اولور ايدى . اوشبو جهتن بونلرنيك سيزتلىرى گوزل دگلدر، شويله ايسه ده هر بر يخشى و يمان حاللردن اثر آلمق تيوشلى اولديغندن قاسم خانلرينك ترجمه لرى شايان عبرت و اعتباردر . قاسم ده حكمدار اولان ذاتلر بونلردر :

(۱) قاسم . (۲) دانيال . (۳) نوردولت . (۴) ساتلغان . (۵) جاناي . (۶) شيخ اوليار . (۷) شاه على . (۸) جان على . (۹) صاين پولاد . (۱۰) مصطفى على . (۱۱) اوراز محمد . (۱۲) ارسلان . (۱۳) سيد برهان (واسيلى) . (۱۴) فاطمه . بز ايسه بونلرى اوشبو ترتيب اوزرنده سوييله چكمز .

—

قاسم خان، دشت قپچاق حكومتنده خانلق سوروب آخرنده ده «سراي» شهرندن سورلوب چيقارلمش و صوگرده دن «قزان» طرفينه كلوب قزان دولتين تاسيس ايتمش اولان الوغ محمد خان اوغلى ايدى .

الوغ محمد خان صوگنده قزان تختنه اوغلى محمود خان چيقديغنده، جانلرندن قورقولرندنى ياكه اوپكالب مى برادرلرى اولان قاسم ايله

هم استرخان خانلرى قيبيلندن مستقل حكمدارلر اولماي بلكه مسقوا كنانلرگه طرفندن ويرلمش اورنلرده آنلر طرفندن تصديق ايدلنوب طور- مشلردر . بونلرنيك خدمتلىرى كندى قوم و قبيله- لرينه دگل، بلكه مسقوا دولتنه و روسلره اولمش، مسقوا دشمنى اولان اسلام دولتلرى ايله محاربه ايتمشلر و مسقوا عسكرىنى ترتيب ايدوب نظامه قويوشلردر، روس خلقينه محاربه اصولينى تعليم ايلامشلىرى . بو سايله ده مسقوا كنانلرگه بتون اسلام خانلرينه غلبه ايتمش و جمله خانلقلر برر برر منقراض اولمشلردر .

مسقوا عسكرى، صوغش علملرينى تمام اوگرانوب يتديكلرى و كورشيلرنده اولان تاتار و اسلام خانلرينى برى آردندن برينى ضبط ايدوب بتريديكلرى صوگ، قاسم خانلرندن و سلطانلرندن ده مستغنى اولديلىرى؛ اوشبو سببدن قورى اسمدن عبارت اولان بو خادملرينى بتروب يرلرينى طوغريدن طوغرى مسقواغه باغلاب اداره ايتنه باشلاديلر .

قاسم تاتارلرينك اصل مرادلرى اطرافده اولان اسلام حكومتلرينى تماما مسقواغه و يروب اوزلرى هميشه مسقواغه خدمت ايدوب طورمق دگل بلكه آثار قديمه لرنى انگليز آگينتلرينه ساتمش سارتلرنيك: «آلدام گورنى!» ديه كولدكى قيبيلندن مسقوالره مداره قيلوب ده آنلرنيك ياردمى ايله حكومت تحصيل ايتمك و ايكنچى عبارتله ايتور اولسه ق مسقوايللرني آلدامق اولمشدر . صوگلرنيك بويله فكر اولمامش ايسه ده اولگيلرنده اولديغنده شبيهه يوق . فقط ترك قومی جسور، غيور اولدقلرى نسبتنده ساده لردر . بو حال بتون ترك قومنده طبيعت حكمنده اولوب، «دها» دينلمش الوغ بر كمالت بونلرده يوقدر . شونك ايچون «آلدام» ديه

ویلیکی کناز عسکری ایله برابر قاسم هم اوز تاتاری ایله شماک ایله صوغشوب، شماکنی «واغی» (Ваги) ییلغه سی تماغینه قدر قوغدیلر. ۱۴۴۶ نچی ییلدن باشلاب ۱۴۵۲ نچی ییل یعنی آلتی ییل ایچینده قاسم ایله یعقوبنڭ ویلیکی کناز واسیلی گه خدمت ایدوب صوغشوب یوردیکلری معلوم. بوندن صوڭ یعقوب حقنده خبر یوقدر. اوشبو وقتلرده وفات ایتدیمی یا که برر یرگه کتدیمی؟

ویلیکی کناز واسیلی ۸۵۶-۱۴۵۲ نچی ییللرده انعام یوزندن قاسم گه «میشچار» قلعه سی و اطرافینی ویردی و شول کوندن اعتبارا شهر، «قاسم اسکی» دیه آتالیدی. قوری بر اسمدن عبارت اولسه ده اوشبو وقتدن خان کرمان (قاسم) دولتی تأسیس ایدلیدی.

درست نیت ایله می یا که حیلله ایله می ۱۴۶۷ ده قزان کنازلرندن عبدالمن (*) واینده. شلری قزان تختنده اولان ابراهیم خاننی توشروب آنڭ اوریننه خان نصب ایدیه چکلرینی یاشرون صورتده قاسم گه یازدیلر و قزان شهرینه چاقردیلر.

(بوندن صوڭفی ماجرالر و قاسم خان خاتونینی ویلیکی کناز ایوان، قزان خاننی ابرا-هیم گه ایلچی ایدوب ییاروی ابراهیم خان ترجمه سنده مذکور اولدی. برنچی سنه ۱۱ نچی عدد «شورا» غه مراجعت اولنه در).

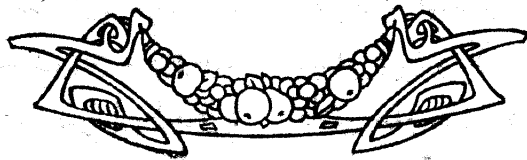
(* بعض مؤرخلر بونڭ اسمینی عبدالهؤمه روشنه قید ایتشلر.

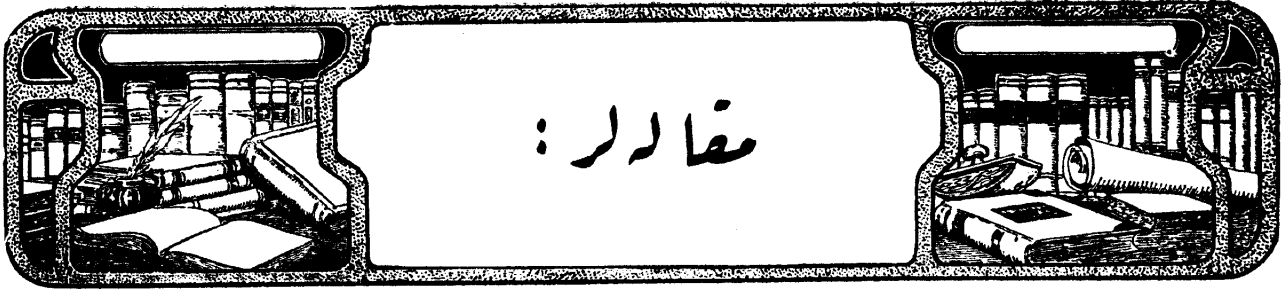
یعقوب اوزلرینڭ بر قدر ایارچینلری ایله برلکده قزانن چیقوب کندیلر. چیرکاس خلقی آراسینه واروب برر، ییل عمر سوردیکلری صوڭ، آتالری الوغ محمد خان فولینه اسیر توشدیکی وقت، شفاعت ایدوب آزاد قیلدرمش اولدقلری ویلیکی کناز واسیلی حضورینه واردیلر (طبیعی خصوصی صورتده ییلشدیکلری و مخابره ایدشدیکلری صوڭ اولور). بو واقعه ۸۵۰-۱۴۴۶ ده ایدی.

ویلیکی کناز واسیلی ۱۴۴۹ نچی ییل شماک ایله صوغشدیغی وقت، قاسم ایله یعقوب اوز تاتارلری ایله برابر ویلیکی کناز طرفندن صوغشدیلر و سرای خاننی سید احمد عسکری مسقوا عسکری اوستنه کلوب تالادقلری وقت، قاسم اوز عسکری ایله قارشو چیقوب «پوخر» (Похрь) ییلغه سی یاننده آنلر ایله صوغشدی و آلمش غنیمتلیرینی کیرو قایتاردی.

۸۵۳-۱۴۵۰ نچی ییل یینوارده ویلیکی کناز واسیلی «غلیچ» قلعه سی آستنده شماک ایله صوغش ایتدیکی وقت قاسم ایله یعقوب اوز تاتارلری ایله برابر واسیلی طرفندن صوغشدیلر. اوشبو ییل کوز کوندنه «مولام ویردی اوغلان تاتار عسکری ایله مسقوا اوستنه کله در» دیه ویلیکی کناز گه خبر کلدیکنده قاسم، اوز تاتارلری ایله مولام ویردی اوغلانغه قارشو واردی و «بیتوغ» ییلغه سی یاننده مولام ویردی اوغلاننی قوغوب یباردی.

۸۵۶-۱۴۵۲ ییلی قش کوندنه واسیلی

مقاله لر:

اخلاق (*)

كشى اوز عيىنى نىچك بيلور؟

اوشنداق حضرت حذيفه دن: «سن رسول الله نىڭ سرلر سويلامكده اولدىغى آدم سين، منافقلىق علامتلىرىنى بيلورسن، بنده نفاق علامتلىرىدىن بىر شى كورمازمى سن؟» ديه صورر ايدى. عقلى كامل اولان كيمسه نفسينه هيچ وقتدا اشانماز، بلكه آنى هر وقتده اتهام ايدىرگه طريشور. لكن بو كى دوستلرده پك آز تابلور. مداهنه نى قويوب عيىنى آيتوچى، حسدنى قويوب واجبلرنى ادا قىلوچى دوستنى تايىق مشكلدر. تابلدىغى تقديرده بونىڭ قدرىنى بيلمك لازمدر. نصيحت ايدوچىلر و عيىلرنى كوستروچىلارگه دشمانلىق ايتىمك ايىمان ضعيفلىگينه علامتدر. بوزوق خلقلر بيلانلرغە وچايانلارغە اوخشامقە در. بر كيمسه كىوممىزده چايان يا كه بيلان وارلغىنى خبر وىرسە البتە شادلانر و قورتولمق چاره سىنى كوررمز. حالبوكه بيلان وچايانلرنىڭ ضررى تن گە گنه در، آغرى ده بر نيچە كون گە گنه وارر. بوزوق خاقلرنىڭ ضررى ايسە قىلب گە راجع اولدىغىدىن اولم سوگنده عذابى منگولك ويا كه اوزون عمرلك اولور. حال بويىلە ايكن عيىلرمىنى كوستروچىلردن مەنون دە اولمىور و كندىمىز صافلانورغە دە اجتهاد ايتمىورمىز.

اوچونچى يول: اوز عيىلرمىنى دشمنلر آغزىدىن ايشدوب شونىڭ ايله فائىده لىمىكدر. عيىلرنى سويلاب يوروجى (يا كه مطبوعات ايله فاش قىلوچى) دشمن نىڭ فائىده سى مداهن دوستلردن قات، قات اوستوندر. شونىڭ ايچون

الله تعالى بر كيمسه حقنده خىر تىلاسه آڭا اوز عيىنى كوره چك كوز وىرر، بويىلە كيمسه نىڭ عيىلرى قورقنچلى دىگىلدر. زىرا عيب وارلغى بىلىدىكىدىن صونىڭ آنى دوا ايتىمك ممكىن اولور. فقط كوبراك كيمسه لىر اوز عيىلرىنى بىلمازلر، باشقىلرنىڭ كوزلرنده اولان چوبنى كوررلرده اوز كوزلرنده اولان چوبنى كورمازلر. اوز عيىنى كوررگە اىستىگان كيمسه ايچون دورت نورلى يول واردر.

برنچى يول: عيىنى كوره وياشرون آقتلرنى بيله طورغان كامل بر كيمسه مجلسينه مداومت ايتىمك و آنىڭ اشارتلىرىنه ايامىكدر. بو صورت شاگرد ايله استاذ آراسنده اولور. فقط بو زمانده بويىلە استاذلر سىراك قالىدى (غزالى وفاتنه سىز يوز بىلدر).

ايكنچى يول: دىانتلى و بصيرتلى بر دوست تايوب، اوزىنىڭ حاللىرىنى هر وقت كوزاتوب طوروب ده خوش كورلماش اشلىرىنه تنبىه ايدون اوتنىمىكدر. سلفلر شويىلە قىلورلر ايدى. حضرت عمر: «بنم عيىلرمە اخطار ايدن كيمسه لره الله تعالى رحمت ايلاسون!» دىيور و سلیمان فارسى حضرتلردن: «بنم نه كى عيىلرمى بيلورسن؟» ديه صورار ايدى.

کیلور. اڭ اول کشینی بیک قاتیغ اوشوته، بونڭ صوڭنک فزده؛ نتیجه سنده تیرله مک و باش آغرمق ایله تمام اوله در. بیزگاک ایله بعض کشیلر فوت اینسه ده کوبراگی اولمیچه فقدم- فان آزلغی خسته لگینه مبتلا اولورلر. بونڭ اڭ مؤثر و خصوصی دواسیده «خینین» در. بیزگاک میقروبلرینه «ئه ماتوزوئر» نامی ویریلور. مذکور میقروبلرنڭ کشیگه نه طریقه کوچدیگی معلوم اولماسه ده کیچ ایله چغاطورغان چرکیلر آورو کشیلرنڭ قانلرینی ایچوب ایکنچی کشیگه کیلوب فوندقه آغزندن میقروبلری کشینڭ تننه کروب قالدیغی حقیقت درجه سنه ایرشمشدر. شونڭ ایچون باطفاقلق اورنلرده کیچن طشقه چقمق، خصوصاً آچق هواده چبلق سوز یاتمق بیک مخاطره لیدر. ایچه طورغان صولرنڭده کوب تأثیری واردر. ایتالیاده «فانتالوپو، شهرنده اهالی صونی قیودن ایچدکده بیزگاکنڭ غایت کوبایدیگی و منبع صولرندن ایچه باشلادفده تمام بتو درجه سنه ایرشدیگی معلومدر.

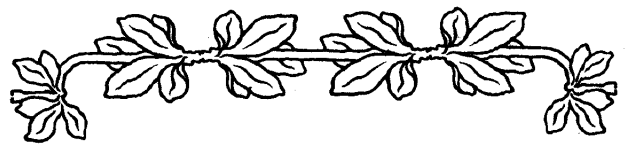
یر صو آستنده بولندیغی زمان باطفاقلق اول قدر ضررلی اولماسه لرده قویاشنڭ حرارتی ایله کیبارگه باشلادیمی شول وقتدن اعتبارا بیزگاک خسته سنڭ استیلا ایندیگی تجربه ایله ثابتدر. بر یرده باطفاقلق اولسه آنی فورتو چاره سنه کرشو کیراک. بونڭ اڭ برنجی و اڭ مهم چاره سیده آغاچ اوطورتمقدر. باطفاقلی اورنلرده طوروچی کشیلرگه فونلی و سالم طعاملرگه، اورتاچه درجه ده قهوه وچای کبی مشروبات منبهگه مداومت اینتک و صونی ایچکانده قایناتوب و یاخود سوزگچلر ایله سوزوب ایچمک تیوش بولادر. تیرله ب طشقه چغودن قویاش بایدفدن صوڭ و ایرته قویاش چقمازدن

بویله دشمناردن استفاده ایده بیلورگه، شول عیبلر اوزنڭ اولسه آنلردن صافلانرغه طریشورغه؛ ا کرده اولماسه، یوقلقلری ایچون حق تعالی گه شکر قیلورغه تیوشلی.

دورتنچی یول: خلق ایله فانتاشوب آنلرده کورلمکده اولان بیان حاللردن صافلانمق، ا کرده اول حاللر اوزنڭده وار ایسه آنلرنی بیاررگه طرشمقدر. مؤمنلر بریسی ایکنچسینڭ کوزگوسی اولدقلرندن اوزینڭ عیبینی ایکنچیدن کوره بیلورگه ممکندر. الوغ ذاتلردن برینه: «سکا کیم ادب اوگرتدی؟» دیدیکلرنده: «هیچ کیم اوگرتمادی بلکه ادبسلرنڭ ادبسلرکیرینی کوردم و آندن صافلاندم!» دیمشدر.

صوڭغی اوچ یول کامل استاذلرنی تابا آلمغان کیمسه لر ایچوندن، اما کامل استاذلرنی تابمش کیمسه لر مبتلا اولدقلری خسته لکلرگه دوا ایدوچیلرنی تابمش اولدقلرندن البته آکا ملازمت ایدرلر.

«محمد هادی بن عینان»

حفظ صحت قاعده لری (۱)

باطفاقلقلر

طوپراقنڭ اوستنده و آستنده اولان مواد عضویه نی میقروبلر تحلیل قیلوب، چریتوب هوانی بوزوب طورمقده در. هوا بوزولماسینڭ اڭ مهم سببی ده اطرافده باطفاقلق و بوزوق صولرنڭ بولماسیدر. بوندای اورنلرده اوطورغان کشیلر بیزگاک خسته سنه مبتلا اولورلر. بیزگاک بعضیلری برکون، بعضیلری کون آره نوبتلاب

(*) باشی ۱۰ نچی عددده

هوا كره در . يوغشلى آورو ايله آغرغان كيمسه نڭ بولمىسى واستينه لرده غى طوزانلر عادتتا ميقروب ايله طولو اولديغى ايچون مذكور بولمه نڭ هواسنى ساعت بساعت تجديد قىلوب طورمق لوازم صحيه دندر ؛ يوقسه آورونى بوندای بوزوق هوالى بولمه ده ياتقرو ده آوروينڭ آرتمه سنه سبب بولودن باشقه بر شى توگلدنر .

مكان محيپكڭ درجه حرارتى

انسان هر افليمده ياشى آلادر . مثلا «اسكيموس» نام خلق شمال طرفنده قطبلرده ياشيلر . زنجيلر ايسه «سانه غال» (*) مملكتنه ۵۳ درجه حرارته ياشى بله لر . بعضيلرى ايسه ممالك معتدله ده ياشيلر . شونڭ ايچون بزگه حرارت ايله برودتنڭ تاثيراتنى بلهك لازم اولادر .

حرارت - بر بولمه ده درجه حرارت آرتسه كشينڭ اشتهاسى كيمى . صوسزلىق آرتا ، تنفس كوچله شه ، كسب سرعت ايدو و تيرله مك قوتلندهر . تيرله مك ايله كشينڭ طبيعى بولغان درجه حرارتى يعنى (۳۷-۳۵) درجه حرارتى كيميدر . خارجى حرارت ۳۰ دن آرتسه بدننڭ قوتى آزايه ، حركت كوچله شه ، ذكاوتى غائب اولادر . انسانغه مذكور حرارت تاثير ايدرسه صارى خسته سنه ، خاليرا و اوچ اوتو كيمى امراض ساريه نڭ حصولنه مستعد قيله در . نتيجه سيده اسسى مملكتلرده حاصل اولا طورغان «فقر دم - فان آزلىقى» خسته لگينه دوچار اولمقدنر .

حرارتنڭ تحت تاثيرنده قالغان بر آدمك

(*) آفريقانڭ غرب طرفنده صحراى كبير چيگنه گى

بر حكومتدر .

اول طشقه چغودن و طوپراق اوستنه ياطودن غايت صافلانورغه تيوش . هر كون آز مقدارده خينين استعمال ايتوده فائده دن خالى دگلدنر .

آچق هوا

صحتنى صافلامق ايچون اڭ برنچى واسطه آچق بر اورنده ياشامقدنر . طاغ توبه لرى كيمى بيوك اورنلرده و كيڭ صحرالرده هوانڭ صاف و ميقروبسز اولديغنى اطبادن «پاستور» اثبات قيلمشدنر . آچق بولغان هوالرده ، بولمه ده گى هواده اولا طورغان «توقسين» اسملى ميقروبلر اصلا اولميدر . آچق هواده مولد الحوضه غه نسبه دخنده فوتليراك و ميقروبلرنى هلاك ايتو طورغان «آزون - بوى» اسملى غاز موجوددر . لکن بو غاز هواده كوبايكدو انسانلرده «نزله مستوليه» يعنى طماو خسته سى كوبايديكى نجر به لردن آڭلاشمشدر . بناء عليه اطبادن بعضيلرى طماونى حاصل ايتو طورغان سبب هواده «آزون» نڭ كوبايمه - سيدر ، ديمشدر .

تجديد هوا

تياتر ، فونسيرت و ميتينغ كيمى خلقنڭ كوب جيولا طورغان اورنلرده هوا بيك تيز بوزولمقدنر . شول سببن مدنى مملكتلرده بوندای اورنلرغه مخصوص برولر ايله هوا كرتمكدنر . شويله طشدن ايچكه هوا كرتو كيفيتنه «تجديد» اسمى ويريلور . عادى اويلرده ايسه تجديد هوا پيچلر واسطه سيله حاصل اولور . شويله كه : پيچكه ياقانندن صوك بولمه ييلندهر ؛ بولمه يياندىمى هوا صييق بر حالگه كيلندهر و پيچكه نابا هجوم ايدوب طشقه چغا و آنڭ اورننه مخصوص فورتنچكالردن ياشا

حرکتی آز اولان اورنلرغه آرتق تأثیر ایدر. یوشلک ییل صالقونلقلنك تأثیرینی بیكلاپته در. صوفوقدن اڭ متأثر اولان اعضالر: آیاق، قول، قولاق و بورندر. سببی ایسه دوران دمك آزلقیدر. صوفوقنك تأثیری ایله اعضالرده فان حرکتدن طوقتیدر. اگر تأثیری بتسه مذکور اورنلر قزارر وقچتور. دوام ایتسه اول اورن طویمق خاصه سنی غائب ایدر شول کیفیتکه «غانغرناشمك» دینلور. اگر اوزاق مدت دوام ایده چك اولسه حرارت طبیعیه مقاومندن عاجز فالوب اڭ اول قوللر و آیافلردن باشلاب طویو خاصه سی بتار و اویورغه باشلار، كچوك طاملرلرده فان طوکار، آفرن آفرن تنده قوت بتار، باش ایله نه باشلار، فوه عقلیه بتار، نتیجه سنده بیک شدتلی اویقو کیلور. شول وقتده بر معاون اولسه طوطاش اویقوغه کیدر.

اوشبو عارضهلرنك حصولی ایچون نه درجه ده صوفوق کیرا کلگن تعیین ایدومشکل. چونکه بو حادثهلرنك ظهورنده اوشوگان آدمنك ایچنده گی حرارتی و اوستنه کیگان کیومنك دخلی باردر. مثلا قطب طرفلرلنده سیاحت ایدوچیلر کیوملری طازا اولدقدن - ۳۰ درجه صوفوق آچق هواده یوررلر. حالبوکه یوقاریغی عارضاتنك برسندده دوچار اولمازلر. لکن قضاء ربانی اولارق آشارلرینه بتسه یا که بیک کوب یوروسهلر آزغنه صوفوق تیو ایله ده قریلوب قالورلر.

صوفوقه قارشى نه اشلارگه كیراك؟
فوتلی خصوصا مایلی طعاملر آشامق واسسی نرسهلر ایچمك و حرارتنی صافلی طورغان کیوملر ایله صالقوننك تأثیرندن صافلانمق ممکندر. اگر بر کشینك بر اعضاسی طوکسه اول

اڭ اول باش آغریسی، صوسزلق صوکره تیری اوزینك یوشلگنی غائب ایته و صوکره قوصماغه باشلار. بعضا حرارت ۴۲-۴۵ گه ایرشور، بو درجه گه انسان تحیل ایده آلماینچه ترك حیات ایدر. دوقتور «لاوران» نك تجربه سنه فاراغانده حرارتنك حرکتده بولغان کشیگه بیگرا کده تأثیر ایتدیگی آڭلاشلمشدر. «لاوران» تجربه اجرا ایتمك ایچون اولابر صندوق آلغان و اول صندوق ایچنه قول ایله حرکت ایتدره چك چیتلك قویغان. بونك صوکنده مذکور صندوق ایچنه ایکی ات کرتکان: بری صندوق ایچنده ایکنچیسى چیتلك ایچنده. صندوقنك ایچنه، بر تیمر پیچ فویوب حرارتنی آرندرمش و چیتلكنیده قولی ایله حرکت ایتدرمشدر. چیتلكده گی ات ۵۵ درجه حرارت، حرکتسز قالغانیده ۶۹ درجه حرارتده ترك حیات ایتدیگنی کورمشدر. قویاشدن تیگان اسسیلك ایله اوتدن تیگان اسسیلك آراسنده آیما باردر. قویاشدن تیگان اسسیلك تننك فقط خارجی قسمنه گنه تأثیر ایدوب داخلی قسمنه تأثیر یوق، اما اوتدن تیگان اسسیلك ایسه تننك داخلی قسمنه تأثیر ایدر و انسانغه مضر خسته لقلر وجوده کبتره در. قویاشنك حرارتینك تأثیرندن قورتلمق ایچون جای کونلرنه «شمسیه - زونتیک» استعمال ایتمه لیدر.

برودت - صالقونلقلده فالدرلغان بر وجود طبیعی اولان درجه حرارتنی صافلامق ایچون ایچنده گی حرارتنی آرتدررغه طروشور و ایچنده گی حرارتی آز آز کیمرگه باشلار. مذکور وجودده آش هضم قیلدرمق و تنفس آرتور. بوندای حالده انسان اغذیه گه خصوصا مایلی وشکرلی نرسهلرگه محتاج اولور. صوفوق، بدنك برگنه نقطه سنده تأثیر ایته بلور. خصوصا فاننك

بر چققان کتابنى آلقشلاب قبول ايتوب طورمق دورى كچدى ايندى. بوندىن صوڭ تنقيد وموآ- خذهگه باشلاب، ياخشىنى ناچار دن آيرمغه كرشملى «ديه يازمشيدى.

واقعا هر اشنگ بر وقتى، هر تشبىثنگ بر دورى واردر. حسام ملالر، گوزهل فز خديجهلر، گناه كباثرلر، «اعتبار» لر حتى آنلردن كوب زمان صوڭقى «سليمه»، «شاگردايله اصطودينت»، «معيشت»، «اوج بدبخت»، «بختسز يكت»، «تعلمك سعادت» لر وباشقهلرى نشر ايدلگان چاقلرده تنقيد فلان ايله ماناشمق بيك موسمسز ومعناسز اولور ايدى. چونكه بزم آرامزده اول زمانلرده اوقوهوسى وياكى تاتار ادبىياتى تاسيس ايتوفكرى برده يوق ايدى. دىنى مدرسهلر يمزده بر طاقم عربجه اسخولاستيقه كتابلرى استعمال ايتوله، آق اوستونده قارا نانوغان ايرلر، خاتون وقرلر يمز آراسنك وقت اوزدرمق وكوڭللر يوباتوق ايچون يوسقى كتابى، طاهر ايله زهره، بوز يكت، يارم آله، كيسك باش كتابلرى كى نرسهلر اوقولا وطقلانا؛ مقتدر بر محرر يمزنگ ديدىگى كى، بونلرنى اوقو طكلاو معدنى بولاندر ورلىق بر درجهگه ييتسهده همان شوناردن اوزولمى، تورلى موضوع وبختره دائر ياكى، ياكى رساله وكتابارنگ كيره كليگى هيچ بر تورلى سيزلمى ايدى. خلاصه بزم خلقهز، ذوقسزليگى وحسياتيدنگ

طوپاسليغى سببندن تن غذاسينده بو كونلرگه حدلى فامر ايله ئيت تيرهسندن اوزمادىغى كى، روح غذاسندهده شول ايسكى واشدن چققان كتابلردن اوزالمىچه اوزون عصرلر كيچرمشدر. شوننگ ايچون بزم آرامزدن «آفتق ماغيقانلر» دن (*) باشقه، ملتنگ فكرينى تربيه ايتهرلك

(*) ايسكرگان واشدن چققان فكر واميدلرنى آلفه سوروچيلرگه «آفتق ماغيقانلر» دىنوله در.

اورننى يلاطودن صافلاو تيوش. اگرده بوندای سؤ تدبيرگه مراجعت ايدلسه محقق صورته اول اورن هلاك اولور. بوننگ ايچون طوڭغان اعضانى اڭ اول فار، صوڭره صووق صو ايله اووارغه باشلاب خستهنى صووق بر اورنغه كوچررگه كيراك. صوڭره تدريجا اول اورننگ هواسنى يلاطمق تيوش اولادر. ينه عوام آراسنده صووقلغقه قارشى ايسرتكچ ايچوب دولتمق فكرى بار، لکن بو فكر قطعيا خطادر. چونكه فائدهسى اول طورغان بولسه قطب طرفنده سياحت ايتوچيلر استعمال ايدرلر ايدى. حالبوكه آنلر ايسرتكچنگ تامچيسنى استعمالدن صافلانورلر.

صووقنگ تاثيرينه قارشى اعضالرنى حرکت ايتدرو بر تدبير بولسهده بونیده آرو درجهسنه يتكرماو تيوشدر. صووقدن متاثر اولغان آدم هيچ طوقتامو تيوشدر. چونكه طوقتاب طورسه اعضالرى اوبور واوزيده يوقلاب كيدوب شول يوقودن طورماز. آرتق اسسيلگان وقتده بوزلى نرسه ايچمك، تيرلهگان حالده جريان هواغه معروض بولمق بارچهسى صووق آلماسنه سبب اولور. صوڭ.

معالم نوراحمد الاحمدى

تنقيد

سوز باشى

مطبوعاتميزنگ آناسى «ترجمان» غزتهسى بوندىن ايسكى، اوج ييل ايلك، بعض ياكى اثرلر حقنده فكرينى يازديغى صرهده: «هر

بر عالم، ذوق و حسیاتینی تربیه ایتهرلك بر ادیب یتشمه مشدر .

ملالر و شا گردلر یمزده، «کل جدید لذید» (هر یاگی لذتلیدر) سوزینی یالغز «شرح ملا» باشندهغی «الحمد لولیه» گه تطبیق ایتمکه اکتفاء ایتوب، آنی اوقو و اوقوتو اشلرینه ده بر درجه یه قدر تطبیق ایتوب قارارغه اصلا فکرلرینه کیلمه. مشدر. مونه شوندی زمانلرده بزم مقصدلر یمزنگ بری خلقده مطالعه هوسینی اویغاندر وب، یاگی ادبیاتمزغه نیگز تاشی قویمق اولورغه تیوش ایدی. بناء علیه یاگی چققان هر بر رساله و حکایه نی آلفشلاب و قوطلاب آلورغه مجبور ایدک. حتی اول چاقده تیگی ۵ تینلک «اوج بدبخت» ننگ طشینه «ملی رومان» دیب یازوب قویوده یاری ایدی. باری ده اوتنه ایدی. اول زمانلرده تنقید و موآخنه ایله اوغراشمق برده یارامی ایدی که، یاز و چیلرننگ غیرتی و اوقو چیلرننگ رغبتی قایتماسین. دیمک استیورم که، اول زمانلرده بزنگ خلق یوقوده ایدی که، یوقلاغان کشینی اویغانمغه چیلک توبی قاغوده یاراغان شیکالی، آنی اویغان تورغه و اوقورغه دردلر ندررگه محترم محرر رشید قاضینک آهنگ (غارمونیا) سز، رابطه سز و کیفیانه یازولری ده بیک یاری ایدی. یالغز اشبو نقطه نظر دن قارابغه رشید قاضینی «ملتکه خدمت ایتدی» دهرگه مجبور بولامن ده.

حاضر ایتدی اول وقتلر اوتدی. خلق یخشوق اویغاندی. مطالعه گه رغبت بایناق آرتدی. بناء علیه بو کونده ایتدی چیلک توبی قاغو کیلیشب بتمی. زیرا، چیلک توبی قاغو اویاغ کشیلر نی ازغاچ ایتودن (یوده تودن) باشقه بر اشکه یارامی. حاضرده آهنگلی، نوطهغه قویولغان تاوشلر کیرهک. ذاتاً بزم آرامزده، کیفیانه، و مکده بر مرتبه تکرار یازلغان یازولرننگ قدر و قیمتی بتمش

یا که بتمک اوزره در .

شولابوق ایتدی، «ترجمان» ننگ ۲-۳ یل مقدم دیدگی کبی، نشر ایدلگان هر بر ورفه و کتابنی آلفشلاب طورمق ده اصلا یارامیدر. چونکه البته بونلرننگ همه سی یخشی و مقبول دگل. چققان رساله و کتابلرمننگ صانی کوبایدی و هر کون یاگیلری، چیمغوب طورمقده در. هیبتلری ده وار، ناچارلری ده. هر بر چققان کتابنی تنقید و محاکمه سز قبول ایتوب طورمق، اول اوزمننگ مه نگی ناچار ایله یخشی، گوزهل ایله چرکین نی آبرورلق قوه گه مالک اولماغان بر ملت اولد. یغمزنی کورسه ته. ثانیاً مقتدر و ایلر و کلن محرر و مترجمارگه ظلم ایدلمش اوله. چونکه چققان اثرلر عموماً تحسین و تقدیر ایدیلدیکنه یخشیلر ایله ناچارلرغه بر کوز ایله قارالمش و جمله سینه بر تورلی حکم ایدلمش اوله. بناء علیه بو حالده فلاسسیق (نخبه) محررلرننگ قایسیلری اولدیغی بلنی و آنلرننگ یتشوینه ترغیب و تشویق کور. ساتلمی ویول آچلمی. بوندن طولایی ادبیاتمز قاریشیق (Хаосъ) بر حالده قالا و ره تله ب ترقی ده ایتدی.

مونه اشبو سببلرگه مبنی بزگه تنقید مسأله. سینده چنلاب اهمیت بیرورگه کیرهک. درست، بو کونده بزده تنقید و تقریض دیگان نرسه بوتو. نله ییوق دگل. غزته و مجموعه لریمزده مخصوص تنقید و محاکمه بولملری ده وار. لکن بونلر بیک اهمیتسز، بیک ناقصدر. زیرا کوب غزته و ژورناللریمز، قاتالوغلردهغی کبی، یاگی اثرلرننگ آنچق اسملرینی، مؤلف یا که مترجملر. ینک آدلرینی، محل طبعلرینی و بهالرینی غنه صاناب چقالر و آنلر نی هیچ بر تورلی تنقید و محاکمه ایتیلر و آنلر توغریسنده اوزلریننگ فکر و نظرلرینی یازمیلر.

ایچون، ترجمه ایتدیگم بر کتابنڭ مقدمه سنده ترجمه وتعبیرلرده گی قصورلریمنی اوزیمه سویلرر- که انتقاد ایتەرگه دعوت ایتمشیدم. فقط مع- التأسفی تنزل بیوران بولونمادی.

اوزون سوزنڭ قسقه سی، الوغ بر عالم ومحرریمزنگده اعتراف ایتدیگی اوزره، بزده چن معناسیله تنقید دیگان نرسه یوق ئلی. حالبوکه آروپالیلرده وروسلرده تنقید (Критика) فوق الحد ترقی ایتمشدر. آنده تنقید، ادبیات (Литература) نڭ مهم بر قسمینی تشکیل ایته. تنقید (Критика) هنرینڭ متخصص عالمری بیک کوب. غزته وژورناللرینده گی کتابلر حقنده محاکمه (Библиография) بزنیکیلرگه قیاس قبول ایتمهز درجه ده کینشدر.

روسیده تاتار- ترک مطبوعاننده بنم آرزو ایتدیگم کبی تنقید، احمد کمال بک قلمیله آنچق «فیوضات» ژورنالنده کورولوب قالمشیدی.

مین مهم اولان «تحریر المرأه» و «المرأه الجديدة» کتابلرینڭ ترجمه لری حقنده تفصیلی بر تنقید یازوب قارامقچی بولام. بولدرآ آلسام نه اعلا. بولدرآ آلسام هیچ اولهاسه، بو طرفلرده شوندی تنقیدگه باشلاب یول آچو شرفینه نائل اولمش اولورم.

ع. بطل.

باشقردلر (*)

اورال باشقردلری مسلمان اولدقلری کبی، آفستریاده بولغان باشقردلر آره سنده ده اوتکان زمانلرده اهل اسلام بولووندن بعض

(*) باشی ۱۱ نچی عددده

بعض تنقیدلر، باری کتابنڭ مؤلفینی سوگودن و آنی مسخره ایتودن عبارت. بعضا مسلکده باشقه لیق ابلیسی قاتناشوب، تنقیدچیلرینی بی طرفلقدن چیغاروب نظرینی بر آز قیشایتورغه و قلمینی آزرانی که کوریتورگه مجبور ایته.

کوبسنچه بزم تنقیدچیلر کتابده گی نظر وفکرلرینی گنه بر درجه یه قدر تنقید و محاکمه ایتلر، طرز افاده تعبیرات و املاء مساعله لرینه اهمیت بیرگان کشی اصلا یوق. باخصوص که، ترجمه لرنڭ درست ترجمه ایدلوب ایدلمه وینه، تعبیرلر، اصطلاحلر، اسلوبلرنڭ تاتارچه اولوب یا اولما وینه وعموما ترجمه نڭ جانلی، اویناق، و تاتار روحنده اولارق چغوب، چقما وینه اعتبار ایتکان آدم برده کورنمی.

حالبوکه بزگه بو نقطه نظرندن تنقیدگه هم بیک اهمیت بیرورگه تیوش. چونکه بز ئلی ادبیاتهنزنی یاگی تأسیس ایتمک دورینده مز. املا مزغه صوڭ وعموما مقبول قاعده لر قویولغانی یوق. تعبیرات و اصطلاحاتهنز، ترک، عرب و روس تأثیری آستنده حیران اولوب یوری. هر یازوچی کیفیانه املا قوللانه و کیفیانه تعبیرات و اصطلاحات استعمال ایته. خلاصه بو جهتندن ده بزم ادبیاتهنزده بو کونده تمام آنارخیا حکمفرمادر. اشبو ادبی آنارخیانی بر آز کیمیتمک ایچون جدی تنقیدلرنڭ بیک الوغ یاردمی اولسه کیرهک.

املاء وانشاء قاعده لرینی اوگره ته طورغان بیر- مکتبلر اولدیغنی انکار ایتیمیم. شولای بولسه ده، بزم کبی، املاء و افاده قواعدینی مکتبده اوگرنمگان وزمانه کوچله وی ایله قلمگه صارلغان و ادبیات دنیاسی تیره سنده ئه یله نگان کشیلرنڭ، یا کلیلشلی کورسه تلسه، - ادبیاتهنزنی فوضویتدن صافلامق توغروسنده فائده سی اولمی قالماز ایدی. مین اوزم شول فکرده اولدیغم

فایچان تحصیل ایدوب، شهرلرمزه فایتساق خلقمز بزی حرمت ایدهلر هم بزلری دین باشلغی قیلهلر. بن: «نه ایچون صافالارگزی کیتهلر سز؟» دیه صوردهده: «بزیم عسکر خدمتنده اولانلرمز صافاللرینی کیتهلر هم فرنك کیوملرینی کیهلر. اما عسکر خدمتنده بولماغانلرمز آلائی ایتیلر» دیدی. «سزنك شهرلرگز بوندن یراقمی؟» دیه صورادم، اول دیدی: «بوندن استانبول ایکی آئی قدری یولدر؛ استانبولدن صوك ینه شول قدر واردر. ایشته، بو کونده وینگریده بر دانه اولسون مسلمان یوقدر، بو مسلمانلرنك نه یره کیتدیکلرینی هیچ کم آچیق صورتده بلیدر. بعض آدملر: «بو مسلمانلرنك کفار آرسنك اولریگینه طوراسیلری کیلمیچه چیت که هجرت ایتمشلردر، تامبوف، پینزا، صاراناغ، نیژنی مسلمانلری شوندن هجرت ایتکان مسلمانلردر» دیه گمان ایدهلر. لکن بو بیک بعید بولغان بر احتمالدر. زیرا، هموی بونلری باشقرد جنسندن دیه تصریح ایتمشدر. حالبوکه پینزا، تامبوف میشارلری برله باشقردلر آرسنده مناسبت یوقدر.

ایسکی وقتلرده باشقردلر یرتقچی حیوانلر وقوشلر آولاب عمر ایدهلر، صوكفه تابا آت، صغر، قوی، بال قورتی کبی حیوانلر آصرامیه باشلاب کوچبه لك حالینه چقمشلردر. هیچ بر وقت باشقردلرنك مستقل بر دولت تشکیل ایتدکلری تاریخ بوینچه معلوم دگادر. «آلتون اورد» حکومتی بار وقتده آلتون اورد حکومتینه وبو منقرض اولوب فزان دولتی میدان کلسکچ فزان دولتی تابه اولمشلردر. فزان دولتی منقرض اولدندن صوگره بورت باشندن آز بر مقدار «ویرکو» - نالوغ بیرمك شرطی اوزره کندی اختیارلریله روسیه تبعه لگینی قبول ایتمشلردر.

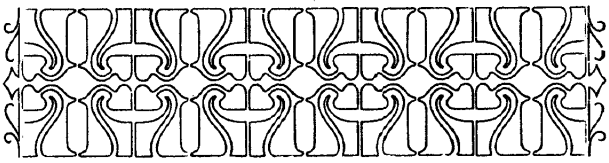
مؤرخلر خبر ویره لر. بو خصوصده «هموی» اوز طرفندن شونی یازادر: «حلب شهونده باشقرد نامنده بر طائفه کورد، تنلری و ساچلری قرغلط اولوب امام ابو حنیفه مذهبی اوزره بولغان علم فقهنی تحصیل ایدهلر، بونلرنك برسندن اوزلرینك وشهرلرینك حاللرندن صوراشدم، بکا دیدی: «شهرلرمز قسطنطنیه، استانبولنك آرتنده هنگر دینلن فرنك مملکتنددر (هنگر دیگانی وینگر اولسه کرک). بزلر اوتوز قریه قدر اهل اسلام اولوب بارچه مز شول هنگریه دیگان فرنك پادشاهینه تابعلرمز؛ قریه لرمزنك هر برینی بر کچکنه شهر دیمک ممکندر. پادشاهمز بزیم باش تارتوومزدن قورقوب شهرلرمزنك اطرافینه کورپچلر یاصارغه اذن ویرمیدر. بزلر خریستیان شهرلرینك اورتا لغنده مزلر: تون یاغمزده طوتاش اسلاو شهرلری اولوب، جنوب طرفمزده پاپا (حاضر ایتالیا) شهرلریدر؛ قویاش باتوشی یاغمزده اندلس شهرلری اولوب، قویاش چغوشی طرفمزده قسطنطنیه مملکتیدر. بزم تلمز هم قیافتمز فرنكچه در؛ بونلر ایله برکه عسکرلکده خدمت ایدهلر هم بونلر ایله برکه دشمنغه قارشو طوروب صوغش قیلهلر. چونکه بونلر دائما اسلامغه دشمن قوم برله نگینه صوغش قیلهلر.»

بن عجسینوب، بو قدر کافر آرسنده نچوک فقط بونلرنکغینه مسلمان اولوب فالوینك سببنی صورادم. اول بکا دیدی: «قارتلرمزدن ایشتمکه کوره ایلك زمانلرده بزیم یرمزگه بلغار یرندن یدی مسلمان کلوب بزیم آرامزده طورغانلر هم آقرونلق ایله بزیم ضلالتده ایکانمزی دوشوندیروب بزی دین اسلامه کرتکانلر. ایشته شول وقتده بزی مسلمان بولوب قالغانمز. بزیو شهرلره کلوب علم فقهنی تحصیل ایدهلر،

بيك كياڭ ، اوزلر يده بيك كوب اولديغىندىن باشقردستاننى تيزگنە روس روحنده ياساب يتشدرمك ممكن اولماي بر قدر وقتلر كچوگه موقوف اولدى . شونڭ ايچون بو مقصد آنچق ۱۸ نچى عصر ابتدا الرنده غزه يرينه كلدى .

(آخرى بار)

م . هادى .

اقتصادى و فنى مصاحبه لر

باي بولونڭ چاره سى

باي بولونڭ چاره لر ينى اوگره نه بيلمك ايچون ، مشهور بايلرنڭ بو خصوصه ايتكان فكرلر ينى آكلامق تيوشليدر . آمر يقاده « تيمير قرالى » آطالغان مشهور ميلياردير « فارنه جى » ، بوندىن دورت بش بيل مقدم بر كتاب نشر ايتوب اوزينڭ باي بولوى يولنده نى سعييندىن و ايشلرندىن و باي بولو ايچون نينداي چاره لر بار ايكانلگىدىن بحث ايتمش ايدى . « فارنه جى » اوزينڭ بو كتابنده نيچوك بش تين آقچە سز بر آدم بولا طور وب اجتهادى و ثباتى سايه سنە دنيا نڭ اڭ زور بايلرندىن بولديغنى حكايه ايتوب كتاب نڭ اڭ صوگنده باي بولو ايچون تيوشلى بولغان چاره لر نى اشبو بش ماده ايله تمام ايتە :

۱- بر تينسز طوغه ق ؛

۲- آرمى طالماي ، بر طوتاش طرشمق و اشكه باشلاغاچ ، تيوشلى بولماغان اورنلرغە بر تين آقچە اسراف ايتماك ؛

۳- ثروتنى تيكشرمك و صناب قارامق ،

حسابلر نى هر كون اولچامك ؛

بونڭ مقابلينه ايوان غرو زناي « يرلر ينه تيماو ، دشمنلرندىن صاقلاو » ايله وعده ويره رك اوز قولدىن اشانچ يازوى ويرمشدر .

سيبير يا خانلرى بز طرفدىن ، قزاقلر و ايكنچى طرفدىن ، دائما باشقردلر نى راحتسز ايدوب مر- كزىدن بيك يراق بولولرى سببلى حكومت ايچو- نده بونلرى قزاقلرنڭ هم سيبير يا خانلرينڭ شلرندىن صاقلامق مشكل اولمشدر . شول سببلى باشقردلر اوزلرى حكومته مراجعت ايدوب يرلر ينه شهرلر و كر يپوستلر بنا ايدە رك بونلرى محافظه ايچون شونده عسكەرلر قو- يلەس ينى اونمشلردىر . دائما باشقردلر طرفدىن خوفده اولوب بونلرى قارماقغه قاپدرو ايچون يرلر ينه كر يپوستلر و شهرلر بنا ايدە رگه جاين تابا آلەمچە طورغان حكومتكە باشقردلرنڭ بو اونچلرى بيك موافق توشمش هم در حال اشكه شروع ايدوب ۱۵۵۲ سنە ده بيرسكى (بورى) ، ۱۵۵۷ دە « اوصا » ، ۱۵۸۴ دە « مينزلە » ، ۱۵۸۶ دە « اوف » شهرلرى بنا ايدلمشدر .

اوف شەهرينڭ بنا اولنووينه ايچلرى پو- شوب سيبير يا خانلرندىن آبلای هم توکيل نام آدملر عسکر ايله کلوب بونڭ بنا سەنه قارشو طورونى ايسته مشلر ايسە ده موفق اوله آلم- مشلر . اوفادىن اون بيش چاقروم قدر مسافه ده عسکرلرى مغلوب اولوب اوزلرى اسير دوشه- رك موسقوايه كوندرلمشلردىر .

بو شهرلر بنا اولنوب بتكاج ، ۱۶ نچى عصر نڭ اخيرلرينه تابا باشقردلرى حمايه بهانه سيله عسکرلک صفتى برله شهرلرگه و ايلنه لر ينه روسلر هجرت ايتمگه باشلامش هم ۱۷ نچى عصر ايچنده « ز اينسكى » و « نوؤوشيشينسكى » ، « بيلارسكى » فصبه لر يده بنا اولنوب بو طرفلرغە ده روسلر هجرت ايلەمشلردىر . لکن باشقرديرلرى

وینندای یولدن باردیغنی هرکون بیلوی وتیکشر-
وی تیوشلیدر .

صوگنی ایکی چاره میلیونیرلرگه عائد بولد-
یغندن آیرم آچیق سوزلاب بیر وگه حاجت یوق .
انگلیز علم اقتصاد علماسندن بریسی ایته :
«بتون دنیا ایکی صنفه آیریله : بریسی تیو-
شلی پرگه آچه صرف ایتوچیلر ، ایکنچیسى
تصرفه رعایت ایتى طورغانلر . بتون دنیا
کورولگان زور بنالر ، کوپرلر ، پاراخودلر ،
تیمر بوللر وزاودلر و بوکبی زور و فائدهلی
ایشلر برنچی صنفنک یعنی طابقانینک باریسنی
صرف ایتماينچه برآزینی آرتدیرغان آدملرنک
محصوللریدر . ایکنچی صنف یعنی اسرافچیلر
ایسه جمعیت بشریه گه هیچ بر روشه فائده
کیترمکدن باشقه ، سائرلرنک قوللرینه و آچه
لرینه کوز طوتوب قالورلر .»

تصرف یعنی ئیقانونمیا ایله حرکت ایتمک ،
یالغوز صندق پوچماقلرنده ، طوفراق آستلرنده
بانقه پوچماقلرنده آچه صافلامق دیمک توگلدنر .
تصرف ایتولگان آچه نی تکرار استعمال ایتوب ،
اشلانوب فائده لیمکدر . انگلتره لی « جون
لویبوق » اسمی بر عالم تصرفنی شولای تعریف
ایته : « آچه نی یالغوز کوبایتو ایچون صافلاو
تصرف توگل ، بلکه مسکنندر ؛ آچه نی سرما-
یه حالنده ایشلمک ایسه چن تصرفدر .»

«مادام غوفرین » اسمی بر فرانسز خاتونی
ایسه : «تصرف» - اداره بیتیه ننگزی ، سعا-
دتنک منگولک بر منبعیدر » دیه . نیندای
یغشی سوز ! تصرفه رعایت ایتکان عائلهر
وقتیه راحت وشادلق ایچنده بولغان برترکک
ایله عمر اوتکارلر . حالبوکه ، اسرافچی بولغان
بر عائله ایسه زحمتدن ، مشقتدن هیچ بروقت
قوتولماز .

۴- تیزلک و قطعی قرار ایله حرکت ایتمک ؛

۵- هر کون نرسه ایسته لندینگنی و نرسه
اوندینگنی تقدیر ایده بیلیمک .

قارنه جی ، برنچی چاره « بر تین آچه سز
طوغمق » دیه : ر . چونکه اوزی بر قاهم
ایکمک گه محتاج بر آدم بولدیغی کبی « بتون
میلیاردلر ؛ بایلقه کیتنده پریقاشچیک بولو
ایله باشلادیلر .» دیه در . آنک فکرینه
کوره بای آتا و آناسی بولو ، آدمنک غیرتنی
سوندیرر و یالقاو یاصار ایش . « اوزینک ،
اوز طریشوندن و ثباتندن باشقه طایانه چق
بری و اشانچلی کشیسی بولمغان آدملر هر
وقت بای بولمشلر ؛ بای بولغان یقین فاداشلرینه
بیل باغلاب طورغان و اشانغان آدملر هیچ بر
وقت بای بولمغانلر » قاعده سی قارنه جی نك
اڭ کوز آلدنده طوتقان قاعده سندن ایکان .

چاره نك ایکنچیسى اڭ کرکلی چاره در .
حال آلمی و برده طوقتامینچه طرشمق و تصرفه
یعنی آرتق طریشوب جیغاندن آرتدیروب
برلشدیررگه غیرت ایتمک ، بای بولو ایچون
برنچی چاره ایکان . آلامی ؟ بر کشی بش تین
طابوب بش تینلک آشاسه هیچ بروقت بای بولا آلامز .
اگرده بش تین طابوب ۳-۴ تین آشاسه
و قالغانی جیوب قویسه اول آدم بای بولوغه
باشلادی ، دیمکدر .

چاره نك اوچونچیسى ده کرکلی . طابقاننی
بر تیکشروب محاکمه ایتمک و حسابلرینی هر
کون اولچاب صواب ، قارامق هر بای بولو یولینه
توشکان آدم گه بیک کرکلی بر اصولدر .
بر قاپیتان بر کیمه نی اداره ایته بیلو
ایچون اول کیمه نك کیتنه طورغان یولینی یغشی
حساب ایتوب بیلگولوی نیچوک تیوشلی ایسه
بر سودا گرنک دخی اوز ایشینک نه روشه

کړک بولغان نرسه - آز بولسه ده یته، کوب بولسه ده بته؛ لکن برگه بولوب، اتفاق ایله یاشاوغه نی یته؟» .

«کچته قایسانک پر خوال»؛ معناسی: «قایانک بار ساکنه بر قویاش». «طور، خیتلانماسر، اونترطولی کابان، کسبه طولی اوچه پاماس»؛ معناسی: «الله، طرشمیچه طوروب، اندرطولی کعبان، کيسا طولی آچه بیرماس». «چون تاوار چون اوچته رته، مانن اوچه نه چاو پته رته»؛ معناسی: «یون تاوار یون کیله. لکن مینم آچه نیده شول بتره» دیمکدر.

تابشماقلری: «پورت پوچنه پچکی پچکی چکر تاشلاچم»؛ معناسی: «ایو باشنه کچکنه کچکنه ایکماک کيسا کلری ارغتم» دیمکدر. بو ایسه بزده ده بار. بوندی مقال و حکایتلری کوب اولسه ده بارنده یازارغه حاجت یوق کبی ظن ایده رم .

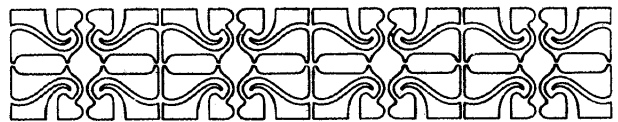
حکایتلری ایسه کوبسی تاتار طورمشندن در. آراده بیک کولکولیلری بار. بر وقت بگا بر یاش چوایش اوشبو حکایه نی سویلاب کولدرگان ایدی:

«سر وقتده موژیق، ملا، مؤذن اوچاو سفرگه چققانلر. یولده بر یرگه طوقتاب فاز پشیرگانلرده، شورپاسن کیچ آشاب ایتن ایرته برلن آشامق بولغانلر. لکن ملا برلن مؤذن بو فازنی اوزلریگنه اشارغه حیل ارب سوز قویوشقانلر: کیمده کیم نوشنده (رؤیاسنک) مقدس وتیلده مافتاولی یخشی نرسه کورسه فازنی شولغنه اشار، دیه. ملا برلن مؤذن اویقوغه کیتکچ موژیق طوروب فازنی آشابه قویغان. ایرته برلن طورغاچ نوشلرن صوراشه باشلاغاچ مؤذن: «مین توشمه استانبولغه بازدم» دیگان. ملا: «مین آندنده یخشیراق

آمریقالی مشهور «فرانقلین» نک شول نصیحتی دخی دقت گه شایاندر:

«هر وقت کیسه گزده آچه بولنووینی نله- سه گز شول ینگل فقط کرکلی قاعده گه رعایت اینیکز: هر کون ایندیککز صافی فائده دن هیچ بولماسه بش تین صافی باریکز. بو واسطه ایل، بوش بولغان کیسه گز آز وقت ایچنده قابارا باشلایه چقدر.»

ن . آغه یف .

چواشلر

III

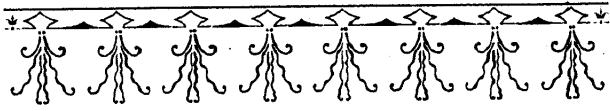
مقاله، تابوشماق، حکایه وجرلری

چواشلرده تابوشماقلر، مقال و حکایتلر بیک کوبدر. مقاللرینک کوبسی قصه وکوب معنالی اولوب بزنگ آراده آیتوله طورغانلرده بار. لکن آنلر اورنلی اورنسز استعمال فیلمیلر. بزنگ آراده «ایرناگی ایچون ایشاک فایغورتا» مقالی، اورنسز اوله رق، «ایرناگی ایچون ایشاک گنه فایغورتا، دیمک بزگه فایغورتو تیوش دگل» دیه یورنولسه ده، چواشلر، «ایرناچون ایشاک خیتلان» دیه استقباللرین بیک گوزل روشده فایغورتالر. ایرناگی ایچون بولغان اشلرین بو گوندن تعیینلاب، حاضرلاب قویالر.

چواشلرنک الک معنالی مقاللری اوشبونلردر: «صاخالده چیتات، نومایده پتات - پرله پورنا- غاپنه من چیتات؟» معناسی: «دنیا معبشتینه

«ای جانم مارماری (قزاسمی) آولافغه ده باروب بولمادی».

ظریف البشیری .

ترویسیکیده اصلاح مدارس

جناب حقہ بیگلرچہ شکر ایدہ چک بر یرمز وار ایسه اولده شاگردلرمنزنگ استقبال ملتی فایفورتوب مدرسه مدیرلرندن مدرسه لرننگ اصلاحنی طلب ایلمه لریدر . شاگردلرننگ بو اصلاح مدارس خصوصندگی تاوشلری بر نیچه سنه دن بیرلی دوام ایدوب ملتننگ باش اوچنده گورولتسه ده فقط بو گورولتیلر قوری بر گورولتیدن عبارت اولوب لازمنچه تأثیر ایتمی بعض بر اغراض شخصی و فاسده گه مبنی گویا اورتالقه برشی یوق کبی رؤسا ملت طرفندن نظر اعتباره آلمقسزین جوابسز حکمسز قالمق ایدی . بوونگ بویله اولمه سیننگ اسبابنه کلنچه بیک چوق شیلر کوسترمک ممکندر . فقط بوراده مقصود بالذات اولان شی باشقه نرسه اولدیغندن همه سندن فراغتله یالکتر بر یسنی ذکر ایله چکم : اوده ، بعض اماملرننگ مدرسه لرده کندیلرینه ویرلان استقلالیتی ملتننگ ترقیسی یولینه فدا ایتماوچیلکری ایدی . اوت ، مدرسه لرننگ بحق اصلاح اولنمہ سی ، شول مدرسه لرننگ ، اماملرننگ کیفی مستقلانه اداره سندن آلوب صاحب اقتدار و مسئولیتلی بر الگه تابشرماغه توقف ایدہ ایدی . چونکه بونلرننگ اداره خصوصندگی عدم مسئولیتلرینه ، کندیلریننگ بوندن باشقه دها بر نیچه اش ایله مشغول ذاتلر ایدیکی ضم اولنانچه مدرسه لرننگ بیک نچار بر حالتده

مکه گه ، حج گه باردیم ، بناءعلیه قاز میکا تیوش» دیگان . صوکره موژیقندن : « سین نی کورڈک ؟ » دبه صورغانلر . موژیقده حیلہ سن تابوب : « توشمده سزنگ برکز استانبولغه ، برکز مکه گه کیتکانون کوردمه ، - قاز بکا قالدی بوغای آخری ، دیب آنی مونی قارامی طوردمده آشادم » دیمش . واقعاً قاراسه لر قازدن بیللر ایسه .

بن ، بو حکایه نی سویلا گاج ، بزنگ ملالردن چواشلرننگه کولوینه آرتق تعجب ایتدم . چواشلرده ، بزنگ ایبلر سویلی طورغان حضرت علی ، صالحال ، اوبر حکایه لری کبی عقلغه صیماغان حکایتلرده بیک کوب .

**

چواشلرننگ اوز نیلرندہ جرلری بیک آز . کوب وقتده تاتار جزلرین جزلر . کویلیری بیک یه مسز و فصفه بولوب سوز صایون اون اونیش مرتبه « آیتار آیتوم آیتایتوک » تکرار لانه . حتی کوب وقتده بتون جزلری شونندن عبارت بولا .

اوز نیلرندہ اولغان جزلریده ، تاتار جزلری شیکللی ، اولی آغاچ ، تاش کبی نرسه لردن عبارت اولوب ، صوکی عشق ، محبت ، جانکای - جاناش برلن بته . لکن کوبسنچه پک حسی و شاعرانه لری بولا .

اوزلریننگ اگ یاراتوب جری طورغانلری اوشبونلردر : « طولا طوخرم چوله پخرم ، چولده چولدر چونتی پور . خربهن چوپپی طورم چوارنده پیل طوتدی پور . » معناسی : « طشفه چقدم ، کوک که فارادم . کوکده یولدی یاقتیسی طولغان . بر قز که ، آغزندن بال ته ملری کیله » ؛ « آی چونم مارماری آولاخ چورسه بولماری » معناسی :

بو مقدس وظيفه لار يئنه تشبث ايتدكلرى وقت بو وظيفه لار يئنگ قىمتنى تقدىر ايدوب صوڭنى كوندە. مسئول كندىلرى اوله چغنى خاطرلارندىن چىقارماملى. فقط جمعيتنىڭ صوڭ انىقادندە بو اشلرنى قارامق ايچون عوام ناسدىن يىكرمى مقدارى آدمدىن مركب بر كامىسيه صايلاوينە بافلورسە بو اشكە يىكدە اهميت ويرمادكلرى آڭلاشلىيور .

اصلاح مدارس لفظى ايكى كلمه ايله تمام اولوب سويلرگە بىك يىنگل اولسەدە فقط عملى جەتتە كلنجە بىك مشكلشوب بو وظيفه نى اوستنە آلفان آدمنىڭ هر شيدىن اول صاحب اقتدار، مکتب، مدرسەلر خصوصندە تجربە كورگان آدملردن اولمە سنى اقتضا ايدىر. آنڭچون معارف توسع ايدىن بىرلردە بو كىبى اشلر معارف اشندە اختصاص كسب ايتكان آدملرنىڭ قولندىتابشله. معارف اشندە اختصاص كسب ايتكان آدملر ديمكەدىن، بو كونه قدر نظامسىز انتظامسىز مکتب مدرسەلردە نيچە زمانە لردن بىرلى تدرىس و تعليم ايله مشغول اولان ذوات كرام آڭلاشلماسون، بلكە بوندىن مقصدم نظاملى مدرسەلردە اصول تعليم واداره كوروب بر قاچ سنەلردىن بىرلى شول كوردىكى يولى تعقيب ايله و ياخود اصول تعليم واداره خصوصندە تتبعات ايله مشغول اولان ذاتلردىر .

ذاتاشا كوردلر ايسكى اداره دن ناراضى ليق كوسترديكى ائشاده آنلرنىڭ استەدكلرىنى بر طرفدىن قبول ايدوب ايكنچى طرفدىن شو اسكى اداره آدملىرىنە پروگرام ياصمغه قوشمق بىك بىوك بر منطقسزلقدر . بر كره مدرسەلرنى جمعيت خىريەگە تابشرمق قدر عالى جنابلق كوسترىن اماملرمزنىڭ بو منطقسزلقنى تصحيح ايدوب پروگرام ياصالديغى وقت بر طرفە چىكلمك

دوام ايتدىكى كون كىبى ظاهر اولمقدە ايدى . فقط مع الناسف كه بويله ظاهرلكنه رغما اكثر برده دها طوغروسى بتون روسيه ده بعض اماملرمز انساننىڭ جىلى طبيعتندىن اولان استبداده قاپلارق فوائد شخصيه سنى دها طوغروسى حسيات شهبانیه سنى فوائد مليه كه تقدیم ايدوب اصلاح مدارس مسئلە سنى هيئت مجموعە سيلرد ايتمكە ايدىلر . ايشته بونلرنىڭ بو اشلرى محب معارف اولان كافه اعضا ملتى دلخون ايتدىكى بر صره ده، هر دائم ملتنىڭ رفاه وسعادتنى قايقور . توب كندىلرىنى آرزوى نفسانيدىن يراق طوتان بزم ترويسكى علماسى بو مقدس ضدائى آفتشلار ايله استقبال ايدرك مارت ايچروسندە بو خصوصە مذاكرەدە بولنمشلر . بعدالذاكره آرەلردىن دورت امامنى - آخوند رحمانقولى ، ملا محمد بيكماتى ، عبدالرحمن رحمانقولى وعبدالرحمن رسولفى - بو اشلرى قارامق ايچون صايلاب اوشبوڭا قرار ويرمشلر : (۱) مدرسەلرنىڭ اداره سى تماميله اماملرنىڭ قولندىن آلنوب جمعيت خىريەنىڭ اداره سىنە ويرلسون (۲) كندى حالمره كوره خارجى پروگراملر ترتيب اولنوب آڭا كوره تعليم واداره اولنسون .

بوندىن آڭلاشلك يىغنه كوره ترويسكى علماسى مدرسەلر خصوصندە غى مسئولىتى كندى اوستلردىن توشوروب جمعيت خىريەگە تجميل ايتدرمشلر . جمعيت خىريەنىڭ صوڭ انىقادندە بو خصوصە مذاكره اولوب بو اشنى قارامق ايچون كامىسيه صايلاوينە قاراغاندە مکتب مدرسەنىڭ مسئولىتلىرىنى جمعيت اوز اوستنە آلمش . ديمك بوندىن صكره مکتب مدرسەلرنىڭ اصلاحى خصوصندەگى طاوشلرنى جمعيت خىريە طرفتە چويرمك وهر شينى آندن كوتمك توش بوله . بناء عليه جمعيتنىڭ باشندە اولان افندىلردە

جانلری برابرنده اولان سو قسطلی سبندن
حکومتک رخصتی و تصدیقی ایله بر جمعیت
خیریه (قومیسون عالی) تأسیس ایدلمشدر .
جمعیت ایسه مکّه مکرمهده انابتلی بیوک
عالم و اعتمادلی شیخلردن عبارت اولوب
رئیسلری سید عبدالله الزواوی در .

اوشبو جمعیت، بر یوزنده اولان خیر
واحسان صاحبلی طرفندن الله رضالی ایچون
دیه کوندرمش احسانلری جمع ایدچکدر .
«عین زبده»نی توزاتر ایچون و آندن آرتدیغنی
مکتبلر، مدرسه لر و باشقه مصالح عامه گه
صرف ایدچکلردر .

بیوک عالم و محترم شیخلرنک خصوصا
مکّه مکرمه کبی اسلام بیشکنده اولان ذاتلرنک
عموم خلق احتیاجنی قایغرتوب آرارینه کرولری
و آنلر ایچون خدمت گه مباشرت قیلولری الوغ
بر حیات اثری ایدیکنده شبهه یوق . شاید
بو خیرلی اش که هر بر جمعیت صاحبی اشتراک
ایدر و قدر الحال اعانتده اولنور .

۲۶ ماده دن عبارت اولان اوشبو جمعیت
(قومیسون عالی) نظام نامه سندن خیرات
صاحبی اسلامره خطاب ایدرک بازمش کاغدلرندن
برر نسخه سی اداره مزگه ایزشدی . خطاب
نامه نک صورتی ایسه اوشبودر :

اهل اسلامغه خطاب .

الحمد لله وحده . ای اهل اسلام! معلومکز
درکه مکّه مکرمه، بر یوزنده اولان اهل
اسلامنک قبله گاهی و محترم بیت اللهنک قرار
ایلمکده اولان اورنی، فخر المرسلین افندمز
(صلی الله علیه وسلم) نک دنیاغه کلمش، وحی
خصوصا سبب مدنیت و معارف اوله چق «افرا
وربک الاکرم الذی علم بالقام علم الانسان

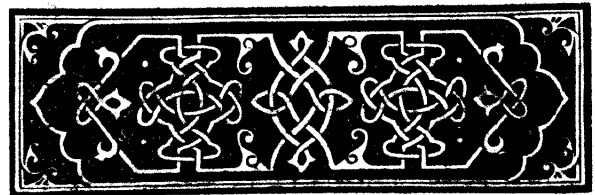
قدر دها بر اثر حمیت کوستره چکلرینه ذاتا
امینوز . دیدیکم معارف متخصصلرینی ترو-
یسکینک اوزندن تابهق مشکل اولور . آنکچون
خارجگه احتیاجمز وار .

جمعیت بو یرلرینی نظره اعتبار آلوب
روسیه اسلاملرینک اک کزیده آدملرندن دورت
بش آدمنی جلب ایدرک اشکه شروع ایتلی .
همده آکلاتملی و تقدیر ایتلی، که بو، چوق
یرلرگه میسر اولمی آنچق ترویسکی عاماسنک
وجدانلیلقلرندن، معارف پرورل کلرندن قولغه
توشکان بر حال غنیمندر .

اگر جمعیت بوندن لازمنجه استفاده ایتلی
شویله بویله ایلگنه فالدرسه امین اولملی، که
بیوک بیوک بر مسئولیت قارشوسنده بولنیور .
ومدرسه لر لازمنجه اصلاح اولنمادیغندن طلبه لر-
نکده خلوص قلبلرندن کیلنگان اصلاح! اصلاح!
صدالری دوام ایدرک صوگفی کونده وخیم بر
نتیجه یی منتج اولور .

«احمد تاج الدین»

اداره: ترویسکی شهرنده آخوند محترم
رحمانقولی ایله خواجه جان حضرتلرینک بوندن
پک کوب یلرر مقدم اصلاح مدارس حقنده
سعی ایتدیکلری معلوم ایدی .

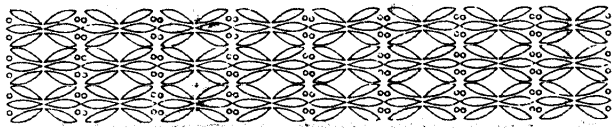

مکّه مکرمهده حیات اثری

مکّه مکرمهده فقرا بالالری اوفور ایچون
مکتبلر و مدرسه لر، تأمین حیات ایده چک
هنر و کسبلر اولنمادیغی خصوصا مکّه خلقینک

وسخا اھلىنە مراجعت ايدىرگە قرار وىرلدى .
 دين قارىنداشلارمىز انشاءالله اعانت و امداد ايلرلر .
 اوشبونىڭ ايچون مەكە مكرمه دە يىرلى ھەمدە مجاورلار
 صىنفلردىن اوتوز اعضادن عبارت بىر قومىسيون
 تشكيل ايدلدى . بو قومىسيون ايسە بتون بىر
 يوزىندە اولان اھل اسلام اوزرىنە بو كىفئىتى
 عرض ايدوب الارندىن كىدىكى قدر مساعده
 ومعاونتدە اولىنمىقىرىنى ، بىر قىسىم خىرائىلرىنى بو
 طرفە ارسال ايلمىقىرىنى رجا و نياز ايتىمكە در .
 دين قارىنداشلارمىز بو مبارك شېھرنىڭ تەمىرى
 ھەر كىمىسە گە لازم اولدىغىنى يقىنا بىلدىكىلردىن ،
 ھىرمتنى دە تەقدىر ايلدىكىلردىن بىر بىرلە مۇناسى
 ومسابىقە ايدىر درجەدە اعانت و امداد ايتسە .
 لىر كىرك .

بو يىرگە يوللانچى احسان واعانت اوشبو
 آدرس ايلە يوللانسىە مەھلنە سلامت تەسلىم
 اولىنور : استانبول شېھرىندە بال قىيانندە تىجار
 مەتبىرائندىن ھاجى اسماعىل افندى عبدوشىف گە .
 (مكتوبىندە «مەكە مكرمه دە عىن زىبىدە
 ومعارف اعانت قومىسيون عالىسىنە ھوالە
 ايدلنە چك دىە يازلور) .

ياپونىيادە آثار قدىمە وتارىخى واقەلەر

بو تارىخىدىن ۱۱۴۹ سنەلەر مەقدىم تاتارلار ،
 تاتارسكى زالىنى وساخالين آرقلى ياپونىيا مەلكەتنە
 وارمىشلار ايمىش . بو واقە ياپونىيانىڭ شىمال طرفە
 فندە اولان شېھىرلردىن «سنداي» ياقىندە «تاغا-
 جاو» اسملى اورىندە دورت آرشىن بىپوكاگىندە
 وىر آرشىن ياروم عرضىدە بىر تاش اوزرىنە قىد

مالم يەلم» آيت شىرىفەسىنىڭ نازل اولان يىرىدەر .
 فقط تىركىيانىڭ سابىق ادارە مستبەدەسى ھەر يىردە
 اولدىغى كىبى بو يىردە ھەم اھالىنىڭ جەھالتىدىن
 استفادە ايتىماگى وظيفە ايلادىكىدىن بو بىلدە
 طاھىرەدە مەكتەب ومدرىسەلەر تاسىس ايتىمك مەلم
 وشا گىردلەر اعانت ايلمك طوغرىسىندە خىدمەت
 ايتىمادى بلىكە بالعكس علم و فضل اھلىلرىنى
 اھانت ايتدى و آنلارنى تەلىم و تەدرىسدىن
 مەنە ايلدى . شول سەپىدىن بو مبارك بىلدەدە
 علم اھلى آزالدى . بىر وقتلر بتون كەمالت
 و فضىلت مەنبى اولوب طورمىش بىلدەدە عادىتە
 بىر مەدىن جەھالت ، مەنە عىظالت و بىطالت اولدى .
 بونىڭ اوستىنە اوشبو بىلدە فاخرە گە ايتكىچى
 بىر عەمومى قايفو كەلمىشدر . صولك بىللىردە بىر
 طرفدىن يىغىمورلەر آزالدى و ايتكىچى طرفدىن
 «عىن زىبىدە» يولى بوزولدى . شول سەببىلى
 شېھرىدە صول قەھطلىغى ھەكم سورىگە باشلادى . بىت
 اللە كورشىلرى اولان خىلقلەر عالى الخىصوص
 فقيرلەر ومسكىنلەر صول طوغرىسىندە شول درجەدە
 مشقت كوررلەر كە ھتى صول قايفوسىدىن باشقىە
 قايفونى ، قايفودىن صانامازلر .

شەدى ايسە اھوال آلشنىوب ، ادارەلردە
 اوزگىردى . والى وامىرلەر طرفىدىن ھەر اش
 ووظيفەلەر اربابىتە تابىشورلورغە باشلادى . اوشبو
 سەپىدىن بو بىلدە مشرفەنىڭ اھوالى گوزللىشە چكى
 امىدلدىر . والى ھەم امىرلەر شېھرنىڭ اسفلى
 ھاللىرىنى اعتبارلرىنە آلوب ، عالم وفاضللىرىنى
 تەلىم و نىشەرەلمەگە تەخرىض ايتىمكەلەر و كىند-
 يلىرىدە اوز ماللردىن اعانتلەر قىلمىقەلردەر .
 فقط آچىق غايت بىپوك ، احتىياج دە فوق العادە ،
 شونىڭ ايچون بو شېھرنىڭ تەمىرى ، ھاللىرى
 قدر بتون اھل اسلام اوستىنە بورچ ايدىكىن
 نظر اعتبارە آلوب ، بىر يوزىندە اولان خىرات

يكن شمدى آڭلادق . مرحوم احمد باينڭ جاهل بر تاتار باينه : «سنده نادان بنده نادان . لکن نادانلقڭده درجهسى بر دگل ، سڭا كوره بن پرافيسورلك دعواسىنى قياسه م اورنده !» ديدىكى سوز خاطرگه كلىدى .

تربيه

عائله تربيهسى

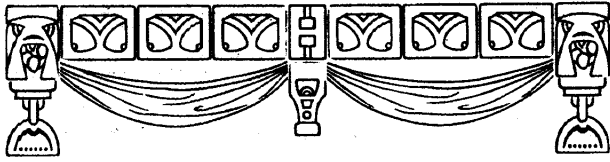
دنياده باشامقده اولان امتلر ، قوم و خلقلر عائللردن و عائللرده بر قاچ فردلردن عبارت ايدىكى معلومدر . شونڭ ايچون بر امت و ملتڭڭ حالنى بيلورگه ايستگان كيمسهلر ايچون بر ياكه بر قدر عائللر حالنى بيلمك و نچر به ايتمك لازم كلور . امتلرڭڭ حاللرىنى اڭڭ آچىق ايدوب كوسترمكده اولان كوزگيلر ، شول امتلرڭڭ عائلله لرى اوله چقد . اوشبو جھتدن عائلله تربيهسىنه دقت ايدرگه و بونڭ ايله مشغول اولورغه تيوشلى . عائلله تربيهسىنه اهميت و بروب بونڭ حقدنه بتون بايلقنى ، بتون اقتدار و فكرينى صرف ايتمك فرنگلر حقدنه عادت حتى كه طبيعت حكيمنه كرمشدر . بز فرنگلردن چانچىكى و پچاقلر ايله آشامقنى ، اوستال و او طرغچلرده او طور مقنى ، ابو و يورت سالمق پلانلرىنى ، آر باوچانلرىنى ، سوار و لامپالرىنى ، تليغرانى و تيليفون ايله فائده لئمك ، الحاصل هر شى و هر يخشى و يماننى آلدېغوز حالده اڭڭ فائدهلى واڭڭ ثمرهلى اولان

ايدلمش و يازولرده بو كونده هم سلامت اولنور ايمش . اوشنداق بوندىن ۶۲۷ سنه مقدم چنگيز خان طرفندن ياپونيا گه ۴ نچى كوان زماننده علما قياقتنده بر تاتار وارمش ايمش . بونڭ هم تاريخى بر تاش اوزرىنه يارلوب هميشه سلامت طور مقده ايمش .

ايشته بو ايكنى تاش يازولرىڭڭ فوطوغراف ايله رسملرىنى آلدروب بو كون ياپونياده سياحت ايدن محترم عبد الرشيد قاضى ابراهيموف جنابلى «شورا» ادارهسىنه يبارمشدر . فقط بو يازولر بزم مملكت اهلىنه خصوصا «شورا» اوفوچيلرىنه معلوم اولمادىغندن مجموعه گه باصدر . مقده آيروم بر اهميتلى اش كورلمادى . شوبله ايسهده مشقت و زحمت چيگوب فوطوغراف رسم لرىنى آلدروب هديه ايتدىگى ايچون فضيلتلو عبد الرشيد افندى جنابلىرىنه تشكر ايتمك مز . بوندىن باشقه اداره مزگه ياپونيان غايت نفيس صورتده باصلمش بر ژورنال كلىدى . ايچنده قتايلر ، ياپونلر ، اير و خاتونلر رسملى كوبدر . بر يرنده اورتاده عبد الرشيد افندى اولديغى حالده ايكنى طرفده ايكنى ياش يكيتمى رسمى واردر . غالباً بونلر مصرلى فضلى بك ايله هندلى كرامت الله اولسهلر كرك .

ژورنالڭڭ مندرجهسى ايله آشنا اولوق دگل حتى اسمىنى اولسون بيلمادك . ياپون لسائىنى بيلوچيلر شمدى « اورنبورغ » ده اولمادىلرندن ترجمه ايتدرك نصيب اولمادى . آوروپا لسائلىرىڭڭ و يازولرىڭڭ قانغيسينده اولسهده اولسون غزتهلرى و ژورناللىرى كلىكندن مندرجهلرى ايله آشنا اولور ايچون اداره دن چيقارغه مجبوريت اولمادىغى حالده اوشبو ژورنال مندرجهسى ايله آشنا اولورغه برواسطه تابلمادى . اميلكڭڭ نه قدر مشكل برشى ايد

آراسنده اتفاق واتحاد یوقلغینه عائله باشلغی اولان ایرایله خاتون آراسنک لازم اولان محبت واحترام یوقلغی سببدر .

مراسله و محابره

« اوفا » دن :

« شورا » ننگ برنچی سنه ۵۸۴۲ نومیرونده ۷۷۸ تاریخنده قزان خلقینگ روسلردن مغلوب و ۵۵ بیگ روبله ویررگه مجبور اولدقلری سویلانیدیکی حالده ۱۰۸۴۲ نومیرونده ایسکی بلغارغه تابع اولان قزان خرابه سینى ۵۸۴۲ ده الوغ محمد تعمیر ایتدیکی یازلمشدر . بو ایکی مدت آراسی ۶۴ ییل اولدر . بلغارلر اوشبو مدتده منقرض اولدیلمی ؟ یوقسه کوچوب کتدیلمی ؟ « م . ابوذروف »

« شورا » : - قزانده تاتار (مغول) دولتی تأسیس ایدلمکی حقدنه بز کورمش روس تاریخلری ایکی طرفدر . بری خراب اولان قزان شهری الوغ محمد خان طرفندن تعمیر ایدلدى ديه برنچی خان اولهرق الوغ محمد خاننى سانارلر . ایکنچی قسمی ده الوغ محمد قزان کلمادی بلکه « قورمیش » شهرنده طوردى و شونده وفات ایتدی ، آنک اوغلی محمود قزان شهرینه واروب علی بك اسمنده اولغان بلغار امیرینی اولدروب اوزینی قزان خانى اعلان ایتدی دیورلر . بز اولگی قسم مؤرخلر سوزینه بناء ایدوب یازمش ایدک . بلغارلردن

تربیه عامنی هنوز آلا آلمادق . طوغروسى بزلر - الك صوفی بایلر و کندیلرینه دین حامیسی سوسنی ویرن ارباب دعوی برابر اولدیغی حالده - چیتلردن هر بر ضررلی عادتلری آلدیغمز حالده فائده لیلرنی آلورغه موفوق اولمادق . حتی که پک کوبلرمنک چیتلرده فائده لی شیلر اوله چغندن ده خبرلری یوقدر . احتمال که بو خبرسزلکمز حقدنه عنرمزده اوله بیلور ، لکن اسلام شریعتنده الك معتبر طوتلمش علم تربیه دن خبرمز یوقمیدر ؟ یوق ایسه بو طوغورده عنرمز وارمیدر نهدر ؟

بزلرده ایر ایله خاتون آراسنک اولان منا- سبت خواجه ایله خدمتی آراسنده اولان منا- سبتدن فرقسز بر حالده اولوب ایر اوزینی نه ایسته سه شونی اشلمک حقنی خائز اولان بر خواجه و خاتونینی ده امنیت جائز دگل بر خادم اعتقاد ایلر . ایرنک بو اعتقادینه بعضا اختیارسز و بعضا اختیاری ایله خاتون ده شریک اولور . حالبوکه اسلام شریعتنه کوره دنیاده غیر مسئول آدم اولنماز . عائله باشلغی اولان ایر ایله خاتون مناسبتی ده هر ایکی طرفدن فدا ایدلمش دوستلق و محبتدن عبارت اولورغه تیوشلی ایدی . آرالرنده رفیقلر آراسنده اولان دوستلق و اخلاص کبی تکلفسز آرقاداشلق و خالص دوستلق اولمامش ایر ایله خاتونغه ایرلی خاتونلی دیمکدن خواجه و خادمه دیمک دخی مناسب اولور . خواجه ایله خادمه ننگ برابر اولهرق بالالر تربیه ایتمکاری ممکن اشلردن دگلدر . ایشته اوشبو سببندن بزلرده عائله لر ایچنده حقیقی معناسی ایله بالالر تربیه سسی اولنماز . خاتونینه احترام کوسترمامش ایرنک و ایرینه صداقت کوسترمامش خاتوننک بالالری عائله تربیه سندن قطعیا محروملردر . قبیله لر و امتلر

صول طرفنده در. چواش، موردوا، چيرمش و روسلر فزان آلنديغي صوڭ بو طرفلره كوچوب كامشلردر. اوصافلى، فارامالى، كيچو كى اسملر ايسه ترك خلقلرى طرفندن ميراث اولار ق قالمشلردر. «شوشمه» دن «فوندر چه» غه قدر صوزلمش اورنى «منزله» شهرينگ شوق طرفندن آق ايدلن باشلاب «سامار» شهرينگ غربنده «ؤلغه» گه طوتاشمش ديه ايشتيكمن وار. بو اوزون اور بلغارلر طرفندن اشلا- نمش اولديغي بعض اورنلرده مذكوردر. كرپوست روشنده اولان يرلر تانارلر هچومندن صاقلانمق قصديله بلغارلر طرفندن اشلانديكى هم مرويدر. بو طوغر وده آثار قديمه جمعيتار يذڭ حسابلرى و فكلرى يازلمش اثرلر البته موجوددر، فقط بز هنوز كوره آلمادق. كيملر طرفندن اشلانديكلى آنچق حفر يات واسطه سيله معلوم اولنور. حالبوكه بزم قومنز بويله زحمتلر چي كوب تاريخ نفتيش ايتمك دگل، نفتيش ايدلنلرنى ده اوقو طوغر و سنده هوسلى دگللردر. بونده مذكور و چيسطاي اوياننده مختلف اولان اورلر و كرپوستلر حقنده معلومات كورمش ذاتار اگرده مجموعه گه خبر ويرلر ايسه تشكر ايله قبول ايدلنور.

«كوچه تاو» دن :

قرآن كريم حضرت عثمان زماننده يازلمش خطدن ايكنچى خطغه نه وقت كوچرلدى. نقطه و حرکات قانغى زماننده فويادى ؟

« ف . چركاسى »

«شورا» :- خط كوفينڭ اوز گرمكى المقتدر بالله وزيرى اولان ابو على محمد بن على بن مقله زماننده و آنڭ سعبي ايله

بر فرقه دوناي بوينه كوچمشلر ايسه ده آنلر بو عصرلردن كوب زمان مقدم هم ده بيلديكمن بلغار شهرى اطرافندن دگل بلكه استرخان اطرافندن كوچمشلردر. بلغار دولتى، فزانده معول حكومتى ايله منقرض اولمش ايسه ده كنديلرى منقرض دگلدر. بوكونده فزان، سامار، سمير ولايتلرنده اولان اسلاملر عموما ايسكى بلغار تركلرينڭ، صو فاتشمامش سوت قبيلندن خالص، بالالريدر.

«ابدوكى» قريه سندن، سامار غوبيرناسى:

بزم بو طرفلرده «شوشمه كرپوست» ،

«چيرمشان كرپوست»، «فوندر چه كرپوست»

اسمنده زور زور قريه لر وار. بو قريه لرده

كرپوستلرگه اوخشاشلى وال (اور) لر وار.

بر اور «شوشمه» دن باشلاب «چيرمشان»

آرقلى «فوندر چه» گه قدرنچه چاقروملر ايله

صوزلمشدر. خلقلر بو اورلرنى ايلك زمان صو-

غشلرنده ياصالغان، شونلرده اشقلانوب ملتقلر

آتمشله ديه لر. اوشبو قريه لر و اطرافلرى

چواش، موردوا هم روساردن عبارت اووب

اسملرى: اوصافلى، فارامالى كى تركى اسملردر.

يوقسه موردوالر، چواشلر ايلك وقتنده مسامان

اولشارمى؟ مذكور ايسكى اورلر و كرپوستلر

قانغى خلقلردن قالمش اثرلردر.

« معلم زفر اليعقوبى »

«شورا» :- ياقوت حموى وغيرلر سوز-

ندن بروقتلر موردوالر، چواش و چيرمشلرنگ

اسلام قبول ايتديكلى آكلاشلور ايسه ده،

فارامالى، اوصافلى كى سوزلر مسلمانلقغه دگل

بلكه اقوام تركيه دن ايديكلى رينه دلالت ايدر.

واقعا مذكور طائفه لرنى ترك قوملرندن صاناو-

چيلر واردر. فقط موردوا و چواشلرنگ اصل

وطنلرى بو يرلرده دگل بلكه ؤولغه نهرينڭ

بر مسلمان ایسکئیر تیاتری آچمش ایدی . خان کرمان مسلمانلری آراسنده قیامت قوبمش کبی هرکیم آغزنگ اوشبو نرسه اولدی . علما (!) شریعت اسمندن تحریم ایتدیلر و آچوچینی اکفاره قدر یوردیلر . بونگ تأثیری ایله تیاتر یابلدی . آفچه او طمقدن عبارت اولان مسقوانگ بیغاوی اپدرومنده آت چابدمق عادتی بو کونده مسلمانلار آراسنده حادث اولدی . تاتارلر آراسنده ینه پر غلغله قوبدی و « شریعتن بونگ حکمی نیچک ؟ » مسئلهسی میدانه چیقدی . علما ایسه بوکا : « حلال ، حتی آت اوینی سنت ! » دیه جواب ویردیلر . ایشته بیوک بر قماردن عبارت اولان بو عمومی بلا تاتار آراسینه شریعت محمدیه اسمندن سنت اولمق اوزره حکم ایدلوب کردی بنم کذریم ایچون بو ایکی مسئلهنگ لزومی یوق ، ضرورده دگل . فقط برینگ حرام وایکنچیسینگ سنت اولمق ایله حکم ایدلمکی دین و شریعت گه مجبتدن دگل بلکه هر ایسکیلکنی شریعت نانوب و تاتارلر شریعتنی هوالرینه بر قورال ایدوب سؤ استعمال ایتد . یکلرندن اولسه کک . شریعتنگ فن و صناعتنی حرام ایدوب ده قمارنی سنت ایده چکی پک شبهه لیدر . بو مسئلهلر حقنده « شورا » ده برر فکر یارلسه علم و شریعت عاشقلری بلکه اوقورلر ایدی .

.. محمد عارف ..

« شورا » : — هر ایکیسی حقنده اولان قاعدهلر و شرطلردن لازم درجه خبرمز اولمادیغی سببلی شمذیلک بر شی یازمق ممکن اولمادی . بونلرنگ هر ایکیسی ، بزرگه تمام مجبولدر .

اولمشدر (الفخری ص ۲۴۴) . قرآن شریف خطی هم طبیعی اوشبو وقت اوزگرمش اولور . ائک ایلك نقطه وحرکات قویوچیلرنی تعیین حقنده مؤرخلر و ادبیات عالملری آراسنگ خلاف کوبدر . بعضیار : «حرکات ، سکناات و نقطه لر ایلکدن وار ایدی ، فقط قرآن یازدفلری وقت صحابه لر بونلردن تجرید ایله خالص حرف ایله گنه یازدیلر» دییورلر . نقطه ماده سیننه دائر اوقیانوس صاحبی ده بر وافعه نقل ایلر ، «التقیید» ماده سیننه مراجعت ایدلنه .

«ایساک» قریه سندن :

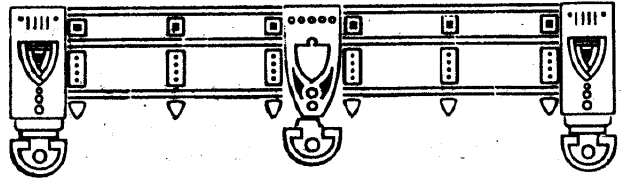
جلالین تفسیرینگ برنجی جلدی جلال الدین المحلی نگ وایکنچی جلدی جلال الدین السیوطی نگ دییورلر . او یله ایسه دیباچه ده اولان : «وتتمیالماء ته وهومن اول البقرة الى آخر الاسراء» دبدیکی سوز نیچوک درست اولور ؟ امام محمد الزکی بن کمال البانی .

«شورا» : — جلال الدین المحلی بفره سورهنسندن باشلاب اسراء سورہسی آخرینه قدر یازدیغی صوگ و فات ایتدیگندن فاتحه تفسیری ایله قالاننی سیوطی تمام ایلامشدر . دیباچه امام سیوطی طرفندن یازلمشدر .

«مسقوا» دن :

تاتارلرنگ بری یگی بر اش که کرشسه باشقهلری چیتدن باقوب شریعت تیکشورلری ومذکور یگی اشنی سویلامک ایله مشغول اولمقاری عادت ایدیکی معلومدر . کچن ییل

تفريص

«بيك بر حديث»

غازى مختار پاشا سرکاتىبى عارف بك طرفندن سيوطى نك «الجامع الصغير» اسمى كتابىندن انتخاب ايدلمش بيك بر حديث، رشدى صنفلرده تدريس ايدلور ايچون، ديه قران شهرنده «صبح» و «ملت» كتبخانهلرى خراجاتيله باصلوب چيقمشدر.

كتاب گوزل كاغده، مرغوب روشده اشلانمش؛ درس، خصوصا حديث كتابلرينى بويله اعتبار ودقت ايله نوزودكلرى ايچون مذکور كتبخانهلرگه تشكر ايدرگه تيوشلى، فقط وظيفه مز جهتندن بعض بر ملاحظه مزى بو يرده بيان ايدرگه مجبوريت واردر.

درس ايچون يازلمش كتابلر، مطالعه ايچون يازلمش اثرلرگه هيچ قياس ايدلماز. اگرده بويله كتابلر حديث واعتقادات حقنده اولور ايسه اهميتى دخى آرتور.

شاگرد اوفوتور ايچون ترتيب ايدلمش حديث كتابلرنده موضوع ويا كه ضعيف حديثلر قطعى صورتده اولمازغه تيوشلى. كامل اخلاص و احترام ايله اوقودىغى بر حديثنك موضوع ياكه ضعيف ايدىكنى سوكره دن آكلامش شاگردنك احوال روحيه سى افراط درجه ده بوزولور، صحىبلرندن ده امنيتى بتار، باشقه درسلىرينده اعتمادى قالماز. بويله اعتقاد وفكرلر فنا نتيجه ويره چكنده شبهه يوق. درس كتابلرى

و درس اصوللرى اصلاح ايدلماديگنده شاگرد احوالينك اصلاح ايدلمكنى كوتمك عبئدر. عارف بك اجتماع بشرى عالميرندن اولوب امتلرنك، قوم و ملتلرنك احوال روحيه لرى ايله آشنا خصوصا تركيه دولتينك شول عصرلرده مبتلا اولديغى ترتيبسزلكلرى ايچون جدى صورتده فايغروچيلردن اولديغندن شوكتا مناسب حديثلر انتخاب ايتمش و آنلرى ده گوزل صورتده ترجمه و شرح ايلمشدر. مع ما فيه بو اثرينى درس ايچون دگل بلكه مطالعه ايچون ترتيب ايتمشدر.

سيوطى ده «الجامع الصغير» ده حديثلرني انتقاد و تفتيش ايتمكى دگل بلكه خواه صحيح و خواه ضعيف اولسون محدثلر كتابلرنده اولان حديثلرني كوچرمكنى التزام ايتمشدر. اوشبو جهتدن اثرلرنده بعض بر ضعيف حديثلر اولور ايسه بونك ايچون سيوطى ايله عارف بك مسؤل دگل. اما درس كتابى اولمق اوزره ترتيب ايدنلر ضعيف حديثلر درج ايتديكلرى ايچون مسؤليتسىز قالمالر.

اگرده هوس ايتمش اوللر ايدى «ملت» ايله «صبح» كتبخانهلرى عارف بك انتخابنى باصده چق يرده طوغرودن طوغرى كتب سته دن عارف بك انتخابى روشنده، درس كتابى اولمق ايچون بر حديث كتابى انتخاب ايتدره بيلورلر ايدى. اگرده بونى مشكل كورسه لر «الجامع الصغير» نك كنديسندن بو كونگى حيات اجتماعيه گه مناسبلى اولان حديثلرنك يالگز صحىبلرينى گنه انتخاب ايلرلر ايدى، موسى جارالله، احمدجان مصطفى، شهر شرف، امين مصطفى، محمدنجيب التونتارى، حسن القز- يلجارى، ضياء الدين الكمالى، ذاكر القادرى كى عالميردن مركب بر جمعيت، بويله خدمتنى

چىوب اربىنوب يا كا ماشينالار ياصاب چقارو
انساتلاشاقق و تجارنكه كوب فائده بولاچقدر.
الكلى كىسوب چقار ايچون آتالار حتى
آيلر كرك بولغان قوروج و تيمر نرسه لرنى
حاضر بر ايكى ساعتده كىسوب توش و ممكن
بولاچقدر. بونك ايچون بو نرسه لرنى غار ريس
غاز ينگ يالغىننده غنه طوتارغه كرك بولاچق.

پيتربورغ دارالفنونى

۱۹۰۹ نچى يىل باشنده بونده ۲۴ تورلى فن
اوقوتولا ايدى. معلملر ۲۸۶ كشى بولوب ۷۳ سى
پروفيسوردر. پروفيسورلققه خاضر لانور ايچون
قالغان استودينتلر ۹۵ كشى.

دارالفنونك فخرى اعضالى ۳۶: ۱۲ سى
ممالك اجنبيه علماسى.

دارالفنونك همه شا كردلرى ۸۲۳۵. بونك
۲۲۲ سى اختياري طلبه. شا كرد كچن سندهن
۱,۶۱۷ عدد كيمرك. سببى دارالفنونگه كرو
قيونلاش هم آچه تولى آماغان ايچون كوب
شا كردنك چقار يلووى در.

بر يىل ايچنك دارالفنوندن ۳۸۷۴ استودينت
چققان. بونك بارى ۵۵۳ تمام ايتوب. قالغانلرى
يا فقيرلك يا آورولق، يا باشقه بور سبب اياه
مكتبنى طاشلامشدر.

استودينتلردن ۵۹۵ سى (يلى يارم پراسينتى)
تاريخ و فيلولوگيا شعبه سنده، ۳,۸۱۳ سى (۳۵)
پراسينتى) طبيعيات شعبه سنده، ۴,۴۲۵ سى (۵۲)
پراسينتى) حقوق شعبه سنده، بارى ۱۸۰ سى
(ايكى پراسينت) شرق تللرى شعبه سنده در.
شا كردلرنك يارمندن كوبسى (۶۲۹ سى)
دولان (۵۷ پراسينت)، ۵ پراسينتى (۴۰۱ سى).
پوپ بالاسى، ۲,۳۷۹ سى ميشچان وسوداگر
بارى اوندن بر الوشى (۷۳۰ عدد) كريستياندر،

ادا ايدى چكلىرى معلوم. بزگه معلوم دگل،
احتمال باشقه كيمسه لرده واردر.
ايشته شمديك ملاحظه مر بودر. اكرده
طوغرى كورلسه بوندىن صوك باصدرلاچق درس
كتابلرنده بوياه حاللارگه بر قدر رعايت ايدلنور.
خطا كورلور ايسه حسن قصد مزگه حرمت
يوزندن عفو بيورلور.

« معلم و مربي لره رهنما »

معلم و معلم لره، مربي و مربي لرهگه دستور
العمل اولسون ايچون ترتيب ايدلن اوشبو اثر،
ايكنچى مرتبه باصلوب ساتلورغه باشلانمشدر.
تعليم و تربيه ايله مشغول آدمار ايچون استفادى
واقولورغه تيوشليدر. مؤلفى فاتح افندى
الكريمى و ناشرى ده « كرىهوف - حسينوف »
شركتيدر. ايكى جزئى برلكده ۳۰ تين اولوب
هر بر مشهور كتابچيلرده اولنور.

نوعه

۶۳۰۰ غرادس اسسى

آمرىقا عاماسندن « جون غار ريس »
اوتنى ۶۳۰۰ غرادسقه قدر قزدررغه بر چاره
تابمشدر. بونك ايچون اوزى چقارغان مخصوص
غازنى ياندره در. حاضرگه چه اريتو قطعيا ممكن
بولماغان « اللومينى » معدنن بو غازنى ياغوب
غار ريس اريته آلا؛ بر و يرشوك قالنلقده غى
قوروجنى بو اوت ايله بر مينوتك مايح حالته كرتيه.
غار ريس نك بو اختراعينك بيك ككوب
فائده سى بولاچقدر. ايسكى ماشينالرنك همه سن

بر رومانی ایچون کتاب ناشرندن یوزر بیك صوم آلمشدر .
 الك كوب غونورار آلوجی «شاتوبریان» در . اوزینك روز نامه سنی بر کتاب نشر ایتوچی شرکته ساتقاندە اوشبو شرطنی ویمشدر: بر بولی ۱۰۰ بیك صوم بیررسکزر و اوزیمه اولگانچه یلغه ۴۸۰۰ صوم پینسیه بیروب طوررسکزر . بو واقعه دن صوگ ۱۲ ییل ایسان طورمشدر . لکن روز نامه سن باصدرو حقینی بو ناشرگه ساتقانچه آنی اوزی دفعه لچه باصدرغان ایکن . بو روز نامه سندن حاصل ایتکان بتون فائده سی ۴۸۰ بیکن اوزغان . محررلردن «تیننيسون» ایله «روسکین» اثرلردن هر ییل ۵۰ بیك صوم فائده کورگانلر .

یلدیز سرای

ترکیا حکومتی اولگی سلطان عبد الحمید طورمش «یلدیز» نی تفتیش ایتدرمک ایله مشغولدر . نابلمش بایلقنك حسابی یوق دیبورلر . پک ایسکی عصرلرنك قول بازمه لرندن عبارت اولان بیوک بر کتبخانه نابلمشدر . آوروپا مستشرقلری و عالملری اوشبو کتبخانه ده اولان ایسکی کتابلرنی زیارت ایدرگه حاضرلنلر و پک كوب مهم شیلر کشف ایده چکلرینی امید قیللر . «یلدیز» ده اولان اشیانك کوبلیکنی تصویر ایدر ایچون یالکزر کوگرچین فوشلرندن غنه یکرمی بیك جفت صانالدیغنی بیان ایتمک کفایت ایلر . «یلدیز» سرابنك ایچ بولمه لرینك رسملرینی آلور ایچون رساملر اوچ بیك لیرا تکلیف ایتیکده لردر .

مارس یولدوزی

هیئت علماسینك کوبسی مارس (مربع)

یهودلر کچن ییل ۱۲۰۰ ایدی . حاضر ۶۴۹ گنه قالدی . بونلرنی آرتق آلملر . دارالفنونك ییللق مصارفی بر میلیون ۲۴ بیك صوم . بونك ۳۹۶ بیگی شا کردلردن بیغولغان توله و . کتبخانه سی ۸۶۰ بیك صوم طوره . آنده ۱۹۳ بیك ۱۷۰ اسمده ۳۹۷ بیك جلد کتاب بار . دین جهتنجه استودینتلرنك ۶۳ یارم پراسینتی (۵۰۸۲ سی) پراواصلاونی . ۲,۱۷۷ سی لوتیران وقتولیک ، ۶۴۸ ی یعنی ۸ پراسینتی یهود ؛ مسلمان ، قارایم ، بوددا مذهبی اهلی بتونسن برگه قوشقاندە ۱۰۰ گه چاق طولا .

انگلتره ده تالیف حقی (غونورار)

بیرلین ده گی هفته لك «ایخو» ژورنالی انگلتره ده مشهور محررلرنك اثرلرن ساتوب ، آلغان فائده لرینی بویله کورساته در : «تیت» مملکتده سیاحت ایتکان اسویچلی «سوهن خه دین» اوزینك سیاحت نامه سنی بر انگلیز ناشرینه یوز بیك صومغه ساتقان . انگلتره خلقی طرفندن مقبول رومانچیلر بوندن ده ککوبرك آلالر . خصوصاً «ماریا قوریلل» ایله «خول کهن» اثرلری بیك قیمت بهالانالر .

وفات بولغان ادیب «ایدوارد نومیه س» نك وارثلری آنك «داوت هاردم» اسملی رومانین ۲۵۰ بیك صومغه ساتقانلر .

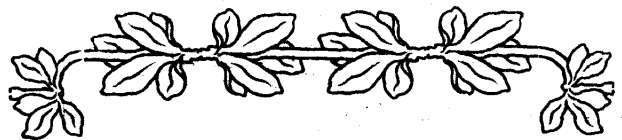
مؤرخ «ماقولای» نك مشهور «انگلتره تاریخی» نام اثرینك بر جزئی گنه ۲۰۰ بیك صومغه ساتلمشدر .

مؤرخ «گیبون» اوزینك «روما ایمپرا- طورلغی نك انقراضی» نام اثری ایچون یوز بیك صوم آلمش ؛ رومانچی «ژالتر اسقوت» هر

آرتندن بریسی یگی واقعه لر چغوب طوراً .
 صوڭ و قتلدرده بوڭا متعلق گریسد
 مسئله سی قوزغالدی . اسکی اصول بو یونچه
 گریدن ترکیه دن قوبتاروب طاشلارغه تلیر .
 یگی ترتیب بو یونچه ترکیه بونی بیرماسکه
 طم یشه . سیاست ماشینه سی شب اشلی .
 لکن اشتیک ایله طوب طاوشلری یاننده آنڭ
 اهییتی آز قالا . کمڭ صوغش قوتی آرتق
 بولسه مسئله شونڭ فائده سینه حل ایدیله چکدر .
 مثلاً ، ایرانده حریت و حقانیت ایچون
 فداکارانه بر صورتده جهاد ایله مشغول
 بولغان فدائیلر ، ستار و باقر خانلر روس
 عسکرینڭ تبریزگه کروی ایله
 اوزلرینڭ حیاتلرن قوتقارر ایچون ترکیه
 قونسولخانه سینه التجا ایتارگه مجبور اولدیلر .
 روس عسکرینڭ ابران اچینه کروب حرکت
 ایتووی ، چیت بر حکومت اشینه قاتناشووی
 حقلی سی ، حقسزمی . اش آنک توگل . روسیه نڭ
 عسکری قوتلی ، ایراننڭ عسکری یوق ، فدائیلر
 قارشو طوراً آلایلر . شول سببلی ایران اچنده
 روسیه و انگلتره خوجهلق ایته . مونه بونسی
 کوز آلدنده .

غ . دوما ۲ اییونده تعطیلگه طارالیدی .
 قش بو یونچه بایناق نرسه لر اشلادی . بونلر
 کوزگه کورینورمی یوقمی ایدی . اما آخرده راق
 حریت دینیه حقنده بیرگان انسانیتلی قراری
 هیچ شبهه سز ، کوزلری یاقیتلیق ، کوکللری
 حقلق سویگان کشیلرنڭ سوینچلرن موجب
 اولدی . دیپوتاتلر اوزلریده بر جیکلک حس
 اینمش اولمایدلر ، که دوما طارالو ایله ۱۶ سی ،
 جهاننڭ اڭ حر ، اڭ مدنیتلی قومی اولان انگلیرلرگه
 قوناقغه کیتدیلر . « تامیله حریت دینیه »
 قانونن تصدیق ایتکان دیپوتاتلر یاوروپادهده

یولدوزنده کشی بارلغن دعوا قیلا ایدیلر . لکن
 بعض آدملر مارسنڭ قوب قوری بولدیغینه ،
 آنده صو یوقلقغه بعض اشارتار بارلقنی سویلهب
 بونی انکار ایتهلر . اوشبو کونلرده آمریکا
 علماسندن « ژهری » مارسنی ایلاندرگان هواده صو
 بخاری بارلقنی ، آنده هوا خیلی یووش بولغانلقنی
 بعض آلتلر ایله اثبات ایتهدر . صو بخاری بولور
 ایچون طبیعی صونڭ بولووی ده شرطدر .

ایمان سی

اوشبو اییوننڭ ۴ - ۵ نده فینلانسیا
 صولرنده روسیه و گیرمانیا حکمدارلرینڭ
 کوریشووی مهم بر سیاسی واقعه اولوب همه
 مطبوعات طرفندن محاکمه ایدلیدی .

غ . دوما و صاویت اعضالری ، روسیه نڭ
 دوستی انگلتره گه قوناقغه باروب آنده غی
 سیاست آدملری و جماعت خادملری ایله
 کوریشدیگی بر زمانده ، روسیه ایمپراطو-
 رینڭ ، انگلتره گه دوست بولمغان گیرمانیا
 ایمپراطوری ایله کوریشو ونده بر طاقم اسرار
 سیاسی ازلاوچیلر و روسیه نڭ خارجی سیاستنک
 اوزگاریش کونوچیلر یوق توگلدر .

روسیه نڭ خارجی سیاستنده اوزگاریش
 بولسه اڭ مهم تأثیری بالقان یاریم آطه سنه
 کوریله چکدر .

ترکیه ده گی انقلاب سببلی بالفان و شرق
 مسئله سی کوب آلماشندی . لکن بتکانی یوق .
 حادثات سیاسیة منبعی اولان بالقانده بریسی

... قامزولنى ئلدى. ايله نوب دقتلب قاراسه، كوزده توگل - زورغنه بر صدف تويمه، عفيفه نك يقاسندن اوزلوب قالغان... تويمهنى قولينه آلدى، تمام اوخشانور ايچوندر، كوزينه ياقن اوق كيتروب قارادیده ايلتوب اوستالگه قويدى.

آزغنه ياقئىلق بيروب يانمقده بولغان لامپادن باشقه، اوستنده بر نرسه ده بولمغان، اوستال اورطه سنده تويمه نك يالتراب كورنشى آنك دقتنى جلب ايتدى...

صوكره بو جزئى و كچكنه بر اش ايلان شغله نوى، بر تويمه گه اعتبار قىلوى، بيك معناسز و بالالار اشى كورندى ده اوزين اوزى ياقلار ايچوندر، ايشدلور ايشدلماسكنه:

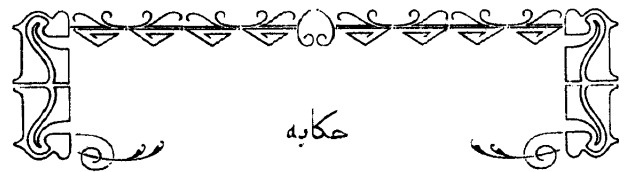
« يوغالماسون اوزى كيلگكچ اوزينه بيررمن... » ديدى.

بو جمله آغزندن چققانده اول اوستال يانينه اوطورغان، باشى ايكى قولى آراسنده و كوزلرى ده طكغان اولوب نظرى معين بولمغان بر نقطه غه عطف اولنغان ايدى كه، كوزلرى اولديغى حالده بر نرسه ده كورمى ايدى؛ آنك ذهنى حاضر « اوزن » اشغال ايتكان ايدى...

فكرگه چومدى. عمرنده كيچميش احوال نك، خصوصاً عفيفه گه تعلقى اولانلرينك منظره لرى برى برى آرفه سندن تجسم ايتنه باشلاديلر. اول اويلى:

« ايشته عفيفه اون بر - اون ايكى ياشلر نده نازك، گوزل، سويملې بر قزچق... انكاسى ايلان قوناقغه كيللر، موسى ايلان اوينيلر، كينلر... موسى غه اوگفايسز، ايچى پوشا، نيدن ايكاندگن ده پلمى اما آلارنك كيتوى بيك اوگفايس - طيولا، طاغن كورمى كيل، طاغن

بوزلرى آق بولوب يوررگه يارى شول. مسلمان فرافسيه سى نيشلادى؟ ديب صورار ايدك، آنك آرتدنوق: ۲۰مىليونلوق مسلمانلر اوزلرى نيشلاديلر و نيشليلر؟ ديب صورالووى احتمالدر. صورالسه جواب آز. تركستان مسلمانلرى نك شريعت اشلرن بولغه قوبار ايچون غراف پالين طرفندن آچيلغان بيك مهم اسبيزدنى بر اش ديب كورساترگه يارار ايدى، لكن مسلمانلر نك آكسزلى سببلى بونكده « اش » ايكانلگى آكلاشلمى اوتدى. بوندى اسبيزد پالاكلر و ارميلر كىي متمدن قوملر ايچون ياصالسه البته بيك كوب نتيجه لرى كوريلور ايدى.

حكايه

اويانو *

اول اوستال يانينه كيلوب اوطورغان ايدى. ساعت طوقزنى سوقدى، ايشتمادى، طوغروسى طكلاماى سيزمى قالدى...

ايو ايچى ياقئى توگل، قارا كقولنه بارا ايدى؛ قوياش اينگانگه بايتاق وقت كيچكان ايدى.

اوت آلندردى، يينه ياقئى توگل ايدى... اول تيرلگان ايدى - قامزولنى سالدى.

قبوغه ياقين قادا فقه ئلمه گه بارا ايدى... تنى چمرداب كيتدى ساچلرى اوره طوردى، آغاچ كىي قاندى... ايشك توبنده... بر كوز!.. ياشلى كوز... طوغرو موسى نك كوزينه قارى!.. عفيفه نك كوزى...

ایتوچی آرقاداشلری ایدی.

مع ما فیه کندوسینک سوزلرینه اینانمق جائز ایسه ینه بعض شیلر اوگرنمگه امکان بار ایدی. زیرا، یوقاروده آکلاشیلدیغی وجهله، آنک، ایداشلری ایله «بر آز سویله شوب اوطورو» ایچون میخانه لرگه کبرگالی طبرغان عادتق اولوب آرتغراق نشئه لندکی وقتلرده، ایداشلرینه، اوزینک اولده بر صور بای بالاسی اولوبده سوگره دن فقیرلندکلرینی، بای وقتارنک شب آتلرده یوروب یغشی ابوارده طور- دقلرینی یغشوق تفصیلاتی ایله سویلی در ایدی. فقط آنک بو سوزلرینه ایداشلری اهمیت بیرهدکلری، دخی طوغروسی اینانمادقلری کبی، بزده بو سوزلرنک نه درجه- لرگه قدر درست اولدیغینی بلمدکمزدن، آنک ترجمه حالنه ماتیربال ایتوب آلا آلمیز...

حاضر موسی، نی اویلی ایدی؟

یاشلکنده هیچ قیمتی تقدیر اولنمیان معشوقه سی و حاضرنده حلال و عفتلو زوجه سی بولغان بر خاتون، بر مظلومه بر مبارک و زوالی وجودکه، ساعت یارم- ایکی ساعت اول، حقسز اولارق، موسی آنی باشی ایلان ایشکندن آطوب بردی، شمعی اول... کیله چک کزچک، موسی تزلنوب آنک آیاغن قولن اوبوب قاینار کوز یاشلری ایله آنک صنعان کوکلن توراته چک، یمرلگان خاطر ن طاباچق... ایشته آنک اوبلاغان شیلرینک قصه سی بو ایدی.

لکن اول کیله چکی؟

اشبو اوز آلدینه کیلوب چققان سؤال ناک، قطعی جوابی اولماینچه، فقط کوبدن کوروب اونوتلغان، قورقنچلی بررؤیاده ایشتنک جهل لرمی، یاخود حاضرگی حالده، اطرافینی صارغان بر طاقم

سویله سی کیله. سیراک کیله لر: یراق طورالر. بیک اوغایسز بر یلدن صوگ دخی کیله لر... موسی، ملادن سبق اوقوب فاینه، اورام قایقه- سندن، نفیس کوبه لک کبی بر وجود، اوچونوب قارشو چقا... موسی نک تز بوونلری بوشی. کوچکه آباق اوستنده طورا... قول قولغه طوطنوشب سوینه سوینه اویگه کرالر... نهایت، آدم بالالارینه الله طرفندن بخش ایدلمش بدایعک روحی اولان عشقندن بونلرده محروم قالما- دقلرینی سیزه لر... ازدواج... محبت... کیچمش، فقط نه طاتلی شیلر!...

اوچیسیک کیچدی میکان؟ اولگی ایکیسی-

ئییو. صوگغیسنه ده فایتاروب بولماس میکان؟

موسی کم ایدی؟

شمعی بزلر، انی، شو افکار و خیاللری ایچنک بر آز وقت اوز حالینه قویوبده، فرصتی غنیمت بلوب آنک کم و نیندای آدم ایکانلگن اوگرانسه ک، بر آز وقتمز ضایع بولو ایلان برابر، ینه ضررلی چقماز، بلکه فائلی اولوردی.

چونکه کم ایکانلگنی، یعنی ترجمه حالینی بلدکمز بر آدم خصوصنده سویلنگان و یازلغان شیلر، طکلارغه کوکلی، آکلارغه بیکل بولا.

فقط نه چاره که بو فرصتن بزلر کیراگی

کبی استفاده ایته آلمایمز، زیرا، موسی نک نیندای فامیلیه غه منسوب اولوب، قاید، نی طریقه اوسوینه دائر اساسلی معلوماتمز اولمادیغندن، اول خصوصلرده بره رشی یازاچق اولسه ق بیله، بیوک یا کلسلقلرغه ارتکاب ایتومز لازم کیله چک. اولده مطلوبوزک کیریسیدر.

شو قدریسی بارکه، اولغا بوینده اولان «ص» شهرنده، اوچ- بیس کشی، اوستانگنه بولسده، موسی نی بله ایدیلر.

آنلرده موسی بلن بر تکرمانده خدمت

اوندرلر، كوب يىلار خدمت ايتكان اصطورر
وقار اووچيلر، طر وچيلرى فقر و اشچى خلق اولور.
بزننى اشغال ايتكان شوز والى آدمچكلرده
«ص» شهرنده «ك» نام محله ده اقامت ايتنه
ايدىلر كه، اول محله عم يازديغمز زاصطاولرلك بىرى
ويچراغى ايدى.

آنلر طورا طورغان اوطنه نك ايكى ترزه سى
اولوب بر برندن باقىلورسه اولغا و اطرافى كورنه
ايدى. وايكنچيسى «ش» اور امينه قارى
ايدى. اول اورام ايلان توبن كيدلسه اولغاغنه
توشه ايدى كه. اول بوينى ده تيگرمان و آمبارلر
اشغال ايتكان ايدى. يوقارى قوياش بايوشينه
كيدلسه قيرلكارگه چغا ايدى.

كيچه لرده بو اوراملر جهنم پوچماقلىرى كىبى
قارا كغو بولا ايدىلر؛ چونكه اورام چاتلرنده بر
نيچه يرده فنارلر ياغلسه ده لاه پالرينك كوچكلگى
ايلان برابر، پيالالرينك قوريملى ويچراقلغى
واول قوريملى پيالالرينك ده كوبسينك و اتقلغى،
ارل فنارلرنى ياقتورتورلق حالدين چغارغان ايدى.
كيچه لرده ييدرلك ويچراق پيالالر ايچنده تتراب
تتراب يانمقده بولغان بو قزغلت شه وله لردن
(شعله)، ياقتىماقدين آرتق قارانغو، حسرت آقغان
كىبى كورنه ايدى...

الحاصل تون بولغاچ يوقاروده غى قيرلكلر
ايلان بو اوراملر بر برلرندن فرق اولنمه يه چق
بر حالگه كره ايدىلر. فقط، اولگينك قيرلورى
تبه نك، صوئغينك بيوگرلك بولو جهتندن گنه
آرالرنده جزئى بر آيرما بولا ايدى...
بر آز يوقارنده:

طاو آستى بيتدن ايكى كشى بر آدمنى
قولتقلاب كيتورملر، ديمش ايدك، ظنمه قالىرسه
شمى آنلرنك «ش» اورامينك توبانگى طرفندن
كيدلكلرى اوز اوزينه ده آكلاشيلقاندىر.

ارواحلرنك تكرار ايتدىكى سوزلرمى... آنسن
اول اوزيده آكلامى ايدى، اما اشبوسؤالگه،
گويا كه جواب اوله رق شو فورقنچلى جمله لر
ايشتلگان كىبى بولا ايدى: «اول مكگو كيله چك
توگل.. آنك باشن بهروب واندك! اول فان
ايچنده...»

ماقتالر بوينده اكرنلاب، ضرر تيمر شار
تكاراب يورگان توسلى گورلنى ايشدوله باشلادى؛
يرافده كوك كوكرى ايدى. موسى تويمه گه قاراب
حركتسز او طورا ايدى... فولاغن صالوب آزارق
طكلاديدنه ترزه گه فارادى. ترزه پيالالرى تير-
لگان كىبى اولوب قاپ قارا كورنلر ايدى، چونكه
طشده آغر قارا كغولق حكيم سورمكده ايدى...
اول كوزين آلماي پيش مينوت قدر ترزه گه
قاراب طوردى؛ ترزه اوتنه سندن طوروب، طوروب
ياشنامكده اولان ياشن شهوله لرينك چاغلوب
چاغلوب كيتوى گنه كورينه ايدى...

اول سيمسكانوب اويانغان كىبى اورنندن
طوردى، اوستينه كيوم صالوب چغوب كيتدى؛
عفيفه نى ازلهب كيتره چك ايدى...

چغوب قنه بارغانده نى كوزى ايله كورسن،
طاو آستى بيتدن ايكى كشى بر آدمنى ايكى
ياقدن قولتقلاب كيتورملر. كملر و كمنى كيتورملر
ايكانلگى قارا كغودن فرق اولنمى ايدى...

شهرلرده بعض اوراملر اولوركه، ويچراقلق
و انتظامسزلىقلى ايله اول اوراملرينى ده كيروده
قالديرلر. بويله اوراملر شهرنك بر چيتنده راك
اولوب، اكثر يتله، بر نيچه سى بردن، بهر-
شىگه نسبت اولنوب، «فلان اصلا بادا»،
«فلان زاصطاو» كىبى بر طاقم مركب اسملر
ايلان اسملورلر. بو اوراملرده بنالر اشه كى
اولوب حقلرى ده اوچوز اولور. بونلرنك
خواجه لرى، توبن حاللى كشىلر، آتسطاونوى

آنلر يقينلاشه ايدى .

كمنى كيتوره لر ايكان؟ بربر ايسر كنى اولمالى .
ترزه دن ضعيفكنه ، لامپا ضياسى سوزلوب
كيتكان ايدى .

موسى ترزه يانينهر ق يقينلاشدى ... اول
اوچ قاراغاي ده ياقتيغه كي اوب چقديار ...

موسى نك ساچلرى قل كى اوره طوردى و:
— عفيفه ! .. ديدى .

عفيفه نك صول اوموزندن صالئوب توشكان
صاچ طولمى پچراق وفانلى اولوب باشى توبان
صالئغان ايدى ، كوتارمى ..

گويا عفيفه طرفندن جواب اوله رق :

— جراحتى صور ، ديدى عروداؤوى .

غروداؤوى ايوان ايوانچ ، قرق بيشلر چاما .

سنده بر آدم اولوب ، فوراشقه سنى كوز
قاشلرينه نوشرگان ، فزىل چهره لى وبورن اوچى
بر آز يوقارو كوتارنى رك . الحاصل مأمور يتينه
قاراب خلق اولمش كى بر وجود ايدى .

آنك طورش وحركتى ، حتى بتون هيئتى ،
بو كى واقعه لرگه كونگانلگن وهيچ قانن بوزماى ،
بيك عادى اشلر ديب كنه قاراديفن كوستره ايدى .
عفيفه نى كرتوب ياتقرغان ايديلر .

غروداؤوى اوستال يانينده اولتوروب تمه كى
ياندردى ، ربطسز و ايرنوب گنه سويلنه باشلادى .

— يارى ئلى ، بو قاراووپى طوغرى
كيلگان ... مسكين صو توبنده بولور

ايدى ! ياقنى دنيا دن بيزگان ، صوغه طاشلانا .
مونه نى قدر احمقلىق ! .. دنيا ده طوررغه كيرك ،

الله بيرگان ايكان تركلك ، صافلارغه كيرك ، بورچمز
بزنك اول ... فان كوب آغا ، بيچاره نك قوتن

بتره ... خسته خانه ده ده اورن يوق ... ايرته گه
ايندى ، .. باشينك آرت چيره بى ايزلگان ! قايدا

بولاي صوغلغان ايكان؟ صورادق بزرگه ايتى ...

غروداؤوى نك بوسؤ اينه جوبا موسى ئلله

نيلر مغردادى ايسه ده سوزگه كيلمى ايدى .

غروداؤوى آرنه اولسون دفت اينه ايدى . بو

اشده موسى نك قباحتى اولما ديقينه بر تورلى

فائل اوله چق توكل ايدى . لکن اول آغزن

آچوب آچوب ايسنى گنه ايدى . پاپير وسنى هم

اشتها ايله تارتمى بلکه وقت اونكارر ايچونگنه توتن

چغاروب ماناشقانلقى كورينه ايدى .

فى الحقيقه اول ، مأمور يتينك يكرمى دقيقه .

سنى ، ييللى وصوق هواده اونكارگانچه ، يلى

وتميز بر ايوده اونكارونى ايسابلاب كنه اوستال

يانينه اوطورغان ايدى . چونكه اول كرگانده

ديوارده غى ساعت اون ايكى طولارغه يكرمى

مينوت قالغانن كوسترمكده ايدى كه يكرمى

دقيقه دن آنك هم نوبت مدتى طهلا ايدى .

موسى راحتسز ايدى .

نى ايچون بوغروداؤوى اوطورا ، نى ايچون

كيتمى ؟ قاراوولچى ايبداشى كيتدى ، بو همان

اوطورا ... يوقسه اول موسى نك بو جنايتن

بلوبده ، فقط آنى مسقل ايتار ايچون گنه مى ،

بلمگان توسلى سويلانوب طورا ايدى ؟ موسى

ممکن قدر آنك ايله كوز كوزگه فاراودن قاچا

ايدى ؛ گويا اول حاضر موسى نك كوزينه فاراب

كوله هم : « نيچوك خاتونكنى اوترا آلدك ؟ يكيت !

آفرين ! ... » ديب استهزا ايتكان كى ايدى ...

نى ايچون اول پش ساعتكه و ترزه گه

قارى ، كمنى كوته ايكان ؟ يخشيفه توكل بو ...

طشده هم ، كملر بولسه ده بولورغه كرك .

موسى ترزه گه قارادى ... شالدراب يغمور

ياوا باشلادى .

همه مزك بر آنامز بار : طبيعت .

بعضا اووركه ، گويا ظالم اولادلرينك برى

ايكنچيسينه ايتديكى جبر و ظلمگه بار كوچى

گان ظالم گه آرقه كڭ ايله ايله نى سن ؟ مين بيت
سيكنا ظلم ايتدم ، حقسز رنجتدم ، باشكڭنى
ياردم ، ميكا بولغان محبتكڭنى حقلامادم ، آياق
آستمه باصدوم . بن ظالم ، بن وحشى ، بن
ياوز . . . بن . . . ديدى موسى ، آرتق سوزن
ايتە آمادى ؛ اوکسوب اوکسوب يغلى ايدى .
بيتى بويلا ب آفغان قاينار كوز ياشلىرى
عفيفه نڭ قولينه تاموب يوشلاته ايدى . . .

كوز ياشى صو ، لکن معنالى .
كوز ياش اولورکه ، ساعتلر ايله سويله-
نوب آكلاشلمغان سوزلرنى آكلاتمه بر تا-
مچيسى كافى بولور . . .

كوز ياشى اولورکه ، جلدلر طولوسى شعر-
دن آرتق انسانلرنڭ حسياتن قوزغاتور . . .
كوز ياشى اولورکه انسانلرنڭ قلبلرينه كڭ
بيوك فاجعه و فوق العاده واقعه لردن زياده
تأثيرات الفا ايدر . . .

طن و حرکتسز ياتمقده اولان زواللى خاتون ،
باشن آزرآق ، موسى غه آوشدردى و :
— موسى ! ديدى ، بن اولهم . . . ما كڭلا-
بمدن . . . اوب ! . . .

موسى اوبدى . . .
عفيفه كوچلك بلن سوزينه دوام ايتوب :
— صوغلوب يغلغاچده . . . اوپكالب كيتكان
ايدم . . . صو آستنده كوردم سيني . . . آرتكڭدن
توشه ايدم . . . مين بيت سيني . . . سويه م ؛
بر وقت سين بيك كچكڭنه ايدكڭ . . . مكا « ايفه »
ديب ايتە ايدكڭ - نيچون آرتمدن بارمادكڭ ؟
. . . ايكى كوزم ! يانمدن كيتمه . . . قولمنى . . .
ديدى ، ايكنچى قوايىنى ده موسى غه سوزدى . . .
موسى اوبوب قوچوب وجان صولشى ايلان
آنڭ قوللرين يلتماچى بولايدى ، اما بوشقه !
آنلر صالحونلاناغنه بارا ايديلر . . .

ايلان قارشو طور و بده بولدرآلمغاچ آتقى
چاره سينه يابشور ؛ آغلامغه ، صزلامغه كرشور . . .
قارا كغولقدن ، ئلله فایلردن كيلوب ،
ضور ، ضرور يغمور نامچيلارى دهرداب ترزه گه
برلمكده ايديلرکه ، گويا موسى نڭ يورا گينه
كيلوب قادالا ايديلر . . .

حاضر آكڭا اميدسزلك ايلان قارشىق
اوچسز ، بر طاغم قارا اوهام ، دكز كى قايناب ،
طولقلانوب هجوم ايتە ايديلر .
— خيرلى كيچه لر ! ديدى غروداؤوى .
موسى ايلاندى .

غروداؤوى چغوب كيتدى ، اول يغلى ايدى .
عفيفه آرقه اوستينه ياتقان اولوب ، كوز
لرى توشامگه تكلگان ايدى . قورقووجراحتينڭ
زحمتلديكى سببندن ، صاپ صارى اولان
چهره سينڭ طوريشى تشلرين قصفانلغن كوستره
ايدى . باش آستنده اولان آق ياصدق اوستنندن
آغوب كيتكان ، ايكى دانه ، فان صزفلرى ،
لامپا ياقتيسى ايلان يالتراب كورنه ايديلرکه ،
بريسى بويلا ب طاقتا ايدەنگه تاممقك و ايكنچيسى
عفيفه نڭ آستينه طابا كيمه ايدى . . .

آنڭ صولغان گل ياپراغى كى چهره سنده
حزن و مأيوسيت ايلان قارشىق بر مسرت
مشاهده اولنمقده ايدى كه ، صارى اولديغى
حالده ، آق و نورلى كورنه ايدى . كوزلرى
محبت و رقت ايلان پارلادىغى حالده ايرنلرى
تترمكده ايدى . . .

— موسى ! ياقن كيل . . . ديدى .
موسى تزلدى و آنڭ قولن بيتنه قويدى .
قولينڭ لطافت و آفلىغى اولديغى كى ايسه ده
يلى توگل ايدى . . .

— عفيفه ! نيچون مينم بيتمه توكرميسن ؟
نيچون ميكا قارىسن ، اوزكڭنى بو حالگه كيتر-

قلرده چایقالغان کبی کورنه ایدیلر. لکن آی یاقیتسی ایلان صوزلوب صوزلوب کیتکان کولگهلرنی آنلرنک هیچده قوزغالماي قاتوب طورغانلقلرین کوستره ایدی...

شو مزارلقنک توبان بر کوشه سنده قارا، یعنی اوستی اولنسر بر قبر،... باش قازق اولارق قورتلر تیشکاله گان، قایریسی قابرغالا- نغان چوزک بر اوصاق آغاچی اوطورتلمش ایدی که، ییل گه قارشو، تیشکلری وقایرلغان قایریلری ایله صزرغوب، صزلانوب طور ایدی...

یالغز ایدی بو قبر - عقیفه نك قبری ایدی... عین شو کیچه ده، قبرلکلردن ایکی چاقوملر شهرنک غرب طرفی، اورمان یاننده، اطرافی احاطه قیلنغان، جسم بر بنانک بر بولمه سنده، ییلندن وایکی قولندن تیهر چلبر ایلان باغلی اولدیغی حالده، دیوارغه بهرگه لنوب باشی کوزی قانغه بویالغان بر یکت: «یبارکز مینی! اول صوغه توشه، مین آنی قوتقاریم... یبارکز!» دیب قچقرا ایدی.

روح خسته لغی شفا خانه سنده (صوماشیدشی دومده) ایکی آیدن بیرلی شو سوزلرنی تکرار ایتمکده اولان بو یکت موسی ایدی...

صوڭ

شریف کمال اوغلی.

روحلرنک یولی هر وقت آچیق. شالدراب یغهور یاوا، شاطرداب کوك کوکری، قارا کغولق آراسنده کوزلرنی قاماشدروب یاشن یاشنی ایدی که، عقیفه مو- سی نك کوزینه طولی طولی قاراب تبسم ایدر- کبی ایرن اوچلرین آزارای کییردی وایکی مرتبه جان صولشن اچکه چیکدی وکوز قبابق لری توشه باشلادی... کرپکلری کرپکگه تیکمای کوزلری آچیق فالدی. گویا که اول تیران بر فکرگه چومدی... بویله چه آنک حیات دینلان شمی بتونلای، یعنی معین بولمغان بر وقتقه قدر سوندی...

* * *

اوکتابر آیی، کیچه صالقون وییل ایدی. «ص» شهرینک قبرلکلری آی یاقیتسی ایلان بیک یالانغاچ قالغان کبی کورنه لر ایدی. مزارستان نك اورتا بر یرنده، بیش- آلتی توب، قارتایغان ایمان آغاچلرینی کوزگی کیچه نك اوتکون وصالقون ییلی یاق یاقغه، چایفی وهر بر هجومنده صارغایغان، کیبکان یاپرافلرندن بر نیچه شرینی بوتاغندن اوزوب قالترانا قالترا با ئلله قایلرغه طوزدرمقده ایدی. شو قدر ارغرا وشاولی ایدی که، ایمه نلر کبی همه باتش فاز-

محرری: رضا الدین بن فخرالدین. ناشرلری: م. شاکر و م. ذاکر راهیپفلر

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان ادبی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ:

на 2-й страницѣ обложки 30 коп.,
на 3 и 4 стр.—20 к. за строку петита.

Адресъ: г. ОРЕНБУРГЪ,
Редакция журнала „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنه لك ۴، آلتی آیلق

۲ روبله ۲۰ کاپک.

«وقت» برلن برگه آلوچیلرغه:

سنه لك ۷، آلتی آیلق ۳ روبله ۸۰ کاپک در.

سزنىڭ اۋز اسمىز «وقت» و «شورا» آيونە
دفتىرلىرىدە يوقىدۇر .

احتمال باشقە بىرر آدرىس ايله آلاطور-
غاندىرسىز، شونىڭ ايچون مقصودىڭىزنى بىرىنە كىتورمىڭ
مىمكن اولمادى .

«شورا» جەمئەسى طرفىدىن

بىر التماس :

بۈگۈن گە قىدر اۋز تىلمىزدە يازلوب مطبوعە
عات عالمىنە چىقىمىش ادبى اثرلردىن، اۋز ظنلارنچە
اڭ فائىدەلى و اڭ گۈزل اولانلارنىڭ اسملىرىنى
يازوب ادارە گە يوللامقلىرى اوقۇچىلردىن و مطالعە
ايله مشغول ذاتلردىن رجا اولنەدۇر .

اثرلارنىڭ، باصلمىش مطبوعەلارنىڭ، مۇلقلار-
نىڭ اسملىرى و نچە يىتدە ايدىكلرىسى بيان ايدىلنور
يازوچىلار اۋز آدرىسلىرىنى، امضالىرىنى آچىق
يازسونلار . فقط اثرلارنىڭ اسملىرى ۱۰ عدددىن
آرتىق اولماسون ودىرس ايچون دىيە يازلمىش
كىتابلار آراغە كىرماسون !

اوشبو خصوصەدە آلمىش جوابلار امضالىرى
ايله بىر ابر ۱۴ نچى عدد «شورا» دە باصلنە چقىدۇر .
مىذكور عدد گە اولگىرماش جوابلار طبع اولنمازلار .

«قولچە» دە «اسارت نمونەسى» اسمىنە
مقالە يياروچى كىمىسە گە : اول مقاله، كچىن يىل
«شورا» نىڭ ۴۹۲ نچى يىتىندە «فيل» دىيە
يازلمىشىدى . مقاله كۆز اوشبوندىن كوچىرلمىشدر .
باشقەلارنىڭ محصول قىلملىرىنى بو صورتدە آلوب دە
آخىرىنە بالالردىن امضا فويدروچى كىمىسەلر
بويله بالالارنىڭ اخلاقىنى بوزالار و هيچ نعيمىر
ايدىلمىشەك صورتدە جنائىت ايتەلر . بوسوز
خالصانە بىر نصيحتدر قارداشم عىب ايتەكۆز !
عرب عالملىرىنىڭ اڭ مشهورلردىن جاحظ
حضرتلىرى «البیان و التبيين» نام كىتابىنە حتى
اۋزىنىڭ محصول فكىرىنى دە كۆب وقت باشقەلرغە
اسناد ايدوب يازدىغىنى سويلر . ۱۳ ياشلى
بالا كۆز اۋزى مقاله يازارلىق حال گە كىدىكى
سوكۇدە غىزىلرگە مقاله يازوب باصدروغە حملە
ايتماسون !

◻ «خوقند» شەھرىدە اهل الله حبیب اللین گە :
۹ نچى عدد «شورا» يىبارلىدى .

◻ «پىروفىسكى» دە قارى عبد الله رجبىبايوف گە :
بىر سومدىن كىم اولدىغىندە «شورا» نالور يىبارلمى .

◻ «تاشكند» دە كلیم الله افندى سعیدیوف گە :

ايفىدى

قوزمىچ نىباتى

قورى سزلاو، آش باتماو، قان آزلقدىن فائىدە بىرە
تورغان بىر شىفالى نىبات بولغانى ايچون بىزنىڭ روسىيە دە هم چىت مەلىكت لردە دە استعمالدەدۇر .
بور اورماندىن تامرى، چاچك هم اورلقلرى ايله بىرگە جىولمىش اياڭ يىغىشى صورتى
قاروبقە دە بولنوب قداغى بش سومدر . ايكىنچى صورتى اوچ سوم، اوچونچى صورتى بىر
سومدر . ۱۸۹۶ نچى يىلدىن بىرلى ايفىدىرانى پىروپ تورامىز . اياڭ كۆب بىرگە نىز بىر نچى صورتدۇر .

آخىرىسىز : Бузулукъ, Самар. губ., В. Вагапову .

تَشْرِيقٌ كِتَابِيٌّ تَمَّ بِحَسْبِ تَمَامِهِ
صِيَابِجِي : أَحْمَدُ إِسْحَاكُوفِي
أَوْ تَشْرِيقٌ تَمَّ بِحَسْبِ تَمَامِهِ
سَهْ تَابِي ١٩٠٦

يا شامًا مفصل «اسامي الكتب»

باصلوب چقدى . بوش ييارلور .
بيش صومغه قدر پوچته مارقهسى قبول اولنور .
بر مقدار زاداتكه ييارلسه زاکازنك
فالغانى نالور ايله ييارلور . پوچته مصارفى
آلوچيدن . زاداتكه سز نالور ييارلماس .

آدرس : Орскъ, Оренб. губ.,
Ахмеду ИСХАКОВУ.

تفسير الكشاف اجزاء ٤ صوم ٨٠
فتوحات الالهيه (تفسير الجمل) اجزاء ٧ صوم
تفسير الخازن هاشمى «مدارك» ٤ صوم ٥٠
مفاتيح الغيب للرازى ١٤ صوم
المفردات فى غريب القرآن ٢ صوم ٥٠
«فلسفه عبادات»

عالم وفاضل ضياء الدين افندى الكمالى
حضرتلرينك «فلسفه دينيه» اسمى ايله تأليف
ايتمك اولدقلى رساله نك ايكنجى قسمى اولان
اوشبو «فلسفه عبادات» باصلوب چقدى .
مندرجاتندن بعضلىرى :

طهارت فلسفهسى - اذان فلسفهسى - نماز نك
عمومى صورتده فلسفهلىرى - نماز هيئتلىرى -
نماز نك بيش اولوى - جمعه نمازى - خطبه
نينداين تل ايله سويلانور كه كيرهك؟ - نكاح
خطبهسى - عيد نمازلىرى - زكات فلسفهسى -
روزه فلسفهسى - روزه عموم جهتندن نظر -
حج نك عمومى فلسفهسى - حجر اسود - قربان -
دين اسلام نه ايجون كعبهنى قبله ايتكان؟ وسائره .
عبادات فلسفهلىرى مفصل بيان ايتكان اوشبو
كتاب هر كمگه توصيه اولنور حقى ٤٠ تين .
پوچته حقى ايله ٤٨ تين .
كليتلى صورتك «شرق» كتابخانه سنك ساتيله .

تفسير الفاتحه محمد عبده ٤٠
تفسير عم " ٩٠
تفسير والعصر " ٢٥
تفسير القرآن الحكيم ايكى جزء
محمد عبده ٤ صوم
انوار التنزيل واسرار التأويل
بيضاوى ٤ صوم
تنوير المقباس تفسير ابن عباس ١ صوم ٥٠
جامع البيان فى تفسير القرآن
لابن جرير ٢٢ صوم
اوتوز جزء اون جلدده عادى
جلدى ٢٥ صوم
اوتوز جزء اون جلدده اعلاجلدى ٢٧ صوم
روح البيان دورت جلد اعلاجلدى ٢٥ صوم
الدر المنثور فى التفسير بالمأثور
التي جزء ١٤ صوم
در الاسرار ٢ صوم
شيخ زاده على القاضى بيضاوى
٩ جلدده ١٨ صوم .
شيخ زاده على القاضى بيضاوى
٣ بيوك جلدده ١٨ صوم
فتح البيان فى مقاصد القرآن
اون جلد ٣٠ صوم

